

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra ústavního a evropského práva

Nikola Šebková

Ochrana lidských práv cizinců v EU

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. et Mgr. Renáta Vokrojová

Datum: Březen 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, a to způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2019.

.....

Nikola Šebková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda co nejsrdečněji poděkovala Mgr. et Mgr. Renátě Vokrojové za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce.

Obsah

1	Úvod	10
2	Vymezení pojmů	12
2.1	Cizinec	12
2.2	Cizinci, jejichž rodinný příslušník je občanem EU	13
2.3	Cizinecké právo	13
2.3.1	Prameny cizineckého práva	14
2.4	Schengenský prostor	14
2.4.1	Vznik	15
2.4.2	Schengenský informační systém (SIS)	15
3	Právo na vstup na území EU	16
3.1	Vstup na území členských států	16
3.2	Rodinní příslušníci občanu EU a jejich právo na vstup	18
3.3	Odepření vstupu na území EU	19
4	Pobyt cizinců na území EU	20
4.1	Krátkodobý pobyt	20
4.2	Krátkodobý pobyt bez víza	21
4.3	Krátkodobá víza	21
4.3.1	Žádost o krátkodobé vízum	22
4.3.2	Podání žádosti	23
4.3.3	Členský stát příslušný pro posouzení žádosti a vydání rozhodnutí	23
4.3.4	Zastupování členského státu	24
4.3.5	Rozhodnutí o žádosti	24
4.3.6	Prodloužení krátkodobého víza	24
4.3.7	Postavení cizince v rámci krátkodobého pobytu	25
4.4	Dlouhodobý pobyt	25
4.5	Dlouhodobé vízum	26
4.6	Podmínky přijímání cizinců	26
4.6.1	Obecné podmínky přijímání příslušníků třetích zemí dle směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801:	26
4.6.2	Zvláštní podmínky pro studenty:	28
4.6.3	Zvláštní podmínky pro stážisty:	28
4.6.4	Zvláštní podmínky po au-pair	29
4.6.5	Rozhodnutí o žádosti	30

4.7	Práva a povinnosti během cizinců během dlouhodobého pobytu	31
4.7.1	Plnění účelu pobytu:	31
4.7.2	Prodlužování povolení k pobytu	31
4.7.3	Rovné zacházení	31
4.8	Dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání	33
4.8.1	Jednotné povolení	34
4.8.2	Poplatky:	34
4.8.3	Práva na základě jednotného povolení	34
4.9	Pobyt za účelem sezónního zaměstnání	35
4.10	Trvalý pobyt	36
4.10.1	Žádost	36
5	Lidskoprávní ochrana cizinců v EU	39
5.1	Mezinárodní ochrana/azyl cizinců	39
5.1.1	Uprchlíci a migranti	40
5.1.2	Právní úprava azylového práva	41
5.2	Evropský soud pro lidská práva	44
5.3	Zásada non-refoulement	45
5.4	EU jako prostor ochrany – společný evropský azylový systém	46
5.5	Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu EASO	47
5.6	Azylové řízení	48
5.7	Průběh azylového řízení:	49
5.7.1	Posuzování skutečností a okolností	49
5.7.2	Řízení o posouzení žádosti	50
5.8	Doplňková ochrana	51
5.9	Právo na respektování rodinného života	52
5.10	Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny	53
5.10.1	Definice pojmů k směrnici	54
5.11	Praktické překážky při slučování rodin	56
5.12	Nedostatek právní pomoci	57
5.13	Právní postavení cizinců po sloučení rodiny	58
5.14	Judikatura ESLP a ESD o sloučení rodiny	59
6	Migrační situace v ČR	62
6.1	Migrace v ČR aktuálně	62
6.2	Názory na usazování cizinců v ČR	63

6.3	Vývojové tendence migrace	64
7	Závěr	67
	Resumé	69
	Seznam použité literatury	70

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
ES	Evropská společenství
EÚLP	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Evropská úmluva o lidských právech)
SIS	Schengenský informační systém
CEAS	Společný evropský azylový systém
EASO	Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu
UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
NSS	Nejvyšší správní soud
OSN	Organizace spojných národů
ESD	Evropský soudní dvůr
SDEU	Soudní dvůr Evropské Unie
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
Eurodac	Evropský systém pro porovnání otisků prstů žadatelů pro azyl
Europol	Evropský policejní úřad

1 Úvod

Cílem této diplomové práce je poskytnout přehled o tom, jakým způsobem Evropská Unie ochraňuje lidská práva cizinců, tedy těch, kteří nejsou jejími občany. Toto téma jsem si vybrala proto, že již z počátku mne velmi zaujalo a chtěla jsem se do této problematiky ponořit a získat o ni přesnější a ucelenější informace, které by měly zahrnovat škálu od vymezení subjektivních práv až po fungování mechanismů týkajících se jejich ochrany takových práv. Dalším důvodem je skutečnost, že se jedná o téma velice aktuální v celé dnešní Evropě a o cizincích, azylu a migraci se dozvídáme ať už prostřednictvím internetu, novin, televize nebo jiných masových médií takřka každý den.

Migrace existuje již od počátku lidstva samého. Lidé se neustále někam přemisťovali a důvody pro to měli různé. V těch nejstarších dobách byla hlavním důvodem potrava, případně klimatické změny. Postupem času se důvody změnily až k těm současným, kterými jsou zejména pracovní uplatnění nebo bezpečnost v době, kdy v rodné zemi migrujících osob probíhá válka nebo občanský konflikt. Proto považuji za velice důležité, abychom všichni měli alespoň základní povědomí o tom, jakým způsobem je možné cizincům pomoci a jak jsou vlastně chráněna jejich lidská práva.

Zpočátku jsem neměla zcela jasnou představu o tom, jak bude vypadat tematická struktura mé práce, neboť se jedná o problematiku velice obsáhlou a poměrně komplikovanou. Nakonec jsem se, po ponoření se do problematiky, rozhodla, že svou práci, rozdělím do pěti kapitol, které budou následně rozděleny do několika dílčích podkapitol.

V první části této práce bych ráda definovala několik základních pojmů, které usnadní pochopení a orientaci v dalších kapitolách, a to především vymezení pojmů jako cizinec, koho za něj považujeme, co je cizinecké právo a čím se zabývá.

Druhá část této práce se bude týkat práva cizinců na vstup na území Evropské unie, a to jak „běžných“ cizinců, tak cizinců, kteří jsou s Evropou spojeni rodinným příslušníkem. V závěru se pokusím stručně objasnit, v jakém případě může být cizinci vstup odepřen.

Na právo vstupu logicky navazuje právo na pobyt. Toto téma je velice rozsáhlé, neboť v Evropské unii mají cizinci možnost několika druhů pobytu, a

proto předpokládám, že tato část bude nejobsáhlejší. Každý z těchto institutů se však liší, a tak se je pokusím přiblížit jednotlivě tak, aby byla zřejmá jejich rozdílnost, jaká práva a zároveň povinnosti jsou s nimi spojena a jak se liší v požadavcích pro jejich získání.

Následující kapitolu věnuji již samotné ochraně lidských práv a všemu, co s ní souvisí. Základem této kapitoly však bude především mezinárodní ochrana cizinců jejich právo na azyl a právo na respektování rodinného života. Pokusím se také případně poukázat na judikaturu Evropského soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva.

V poslední kapitole své práce se zaměřím na popis současné migrační situace a problematiku, která je s ní spojena a v neposlední řadě se pokusím vyhodnotit případné vývojové tendence migrace.

2 Vymezení pojmů

2.1 Cizinec

Cizinecký zákon, tedy zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, definuje cizince hned v § 1 jako fyzickou osobu, která není státním občanem ČR, včetně občana Evropské Unie.¹ Rozumí se jím tedy osoby, které mají státní příslušnost jiného státu, ale také osoby, které nemají příslušnost žádného státu, tedy osoby, které se nacházejí v právním postavení bezdomovce.² Ti občané, kteří nejsou občany EU ani nemají občanství v některé ze zemí EU, obvykle označujeme za „občany třetích zemí“. Další skupinou jsou cizinci, jejichž rodinný příslušník je občanem EU. Jejich pobyt se řídí podle zvláštních pravidel.³

A. Grahl-Madsen je představitelem myšlenky jiného kritéria dělení. Cizinci se dělí na různé kategorie a jejich právní statut se může lišit. Při určování kategorií dle této teorie musí být zohledněny zejména tyto faktory:

- efektivita jejich státoobčanského svazku, pokud nějaká je,
- vztah mezi domovskou zemí a územním státem,
- důvod pro jejich přítomnost,
- právní základ jejich pobytu,
- délka pobytu,
- existence nějakého druhu pevně stanoveného pobytu v příslušném státě¹,
- zda jsou úředníky cizího státu či mezinárodní organizace⁴.

---

¹ § 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

² FLÍDROVÁ, Eliška. Vyhoštění cizinců v mezinárodním právu. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2018. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87975-81-7, str.33.

³ Cizinci ze zemí mimo EU.: Cizinci ze zemí mimo EU [online]. [cit. 2019-01-21]. Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/poradna/informace-pro-cizince/cizinci-ze-zemi-mimo-eu>

⁴ MACALISTER-SMITH, Peter, ALFREDSSON, G. (eds.), The Land Beyond. Collected Essays on Refugee Law and Policy by Atle Grahl-Madsen. Hague: Kluwer Law International, 2001. s. 62, 63.

2.2 Cizinci, jejichž rodinný příslušník je občanem EU

Abychom mohli hovořit o rodinném příslušníkovi občana EU, musí se jednat o fyzické osoby, jež mají k občanům EU zákonem stanovené rodinné vazby. Tyto rodinné příslušníky pak rozlišujeme podle toho, zda sami mají občanství EU (tedy jsou občany EU a nebude pro jejich cizinecký status zásadní jejich rodinná vazba k občanům EU), anebo občanství EU nemají. V druhém případě se jedná o osoby, které by jinak, tedy bez rodinné vazby s občanem EU, byly považovány za cizince ze třetích zemí, avšak právě díky rodinné vazbě spadají do mnohem výhodnější kategorie – rodinní příslušníci občanů EU.⁵

Za rodinné příslušníka občana EU dle zákona o pobytu cizinců § 15a považujeme:

- manžela
- rodiče, pokud se jedná o občana EU mladšího 21 let, o kterého pečuje
- potomka, který je mladší 21 let nebo potomka manžela občana EU
- potomka nebo předka
- potomka nebo předka manžela občana EU, je-li závislý na výživě nebo jiné nutné péči, kterou mu občan Evropské unie nebo jeho manžel poskytuje, případně poskytoval bezprostředně před vstupem na území státu, jehož je občanem nebo měl povolen pobyt.⁶

2.3 Cizinecké právo

Cizinecké právo definujeme jako soubor právních norem, jež cizincům buď ukládají povinnosti, či zakládají práva a tato práva a povinnosti se liší od práv a povinností občanů daného státu. Za základní práva cizineckého práva považujeme především právo vstupu a právo pobytu cizinců. Dále sem patří i úprava nabývání a pozbývání státního občanství, jež se obvykle řadí k otázkám statusovým. Jako další řadíme do pojmu cizineckého práva otázky, které se týkají

---

⁵ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871.

⁶ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, §15a

přístupu cizinců k zaměstnání či podnikání, tedy k výdělečné činnosti, otázky sociálního zabezpečení či úpravu věcí osobního stavu (např. uzavření manželství), problematiku zvláštních sankcí, které se vztahují pouze na cizince či opatření, která jsou zaměřena na integraci cizinců a jejich ochranu před diskriminací. Ve své podstatě se pojednává o takových právních otázkách, ve kterých mají cizinci jiné, většinou horší, postavení než občané členského státu. S cizineckým právem bývají často spojovány i pojmy migračního, imigračního, přistěhovaleckého, azylového či uprchlického práva. Tyto pojmy se všeobecně používají ve vztahu ke všem cizincům, ačkoliv ne každý cizinec je azylantem.

2.3.1 Prameny cizineckého práva

Jako prameny cizineckého práva jsou označovány především právní předpisy veřejného práva, konkrétně práva správního. Jsou to zejména:

- zákony a podzákoné předpisy ČR,
- právo EU-základající smlouvy, nařízení, směrnice,
- mezinárodní smlouvy.⁷

2.4 Schengenský prostor

Vytvoření Schengenského prostoru mělo velice zásadní význam pro svobodu pobytu a pohybu na území členských států, neboť nám podstatně usnadnil výkon práva na osobní svobodu. Celé to začalo v roce 1985, kdy se pět států evropské unie shodlo na tom, že zruší kontroly na vnitřních hranicích. V minulosti četně vznikaly válečné konflikty právě kvůli ochraně vlastního území a dnes, díky Schengenskému prostoru, existují hranice pouze na mapě, kdy se Evropa stala de facto prostorem bez vnitřních hranic.

Proces vzniku a další vývoj tohoto prostoru byl ale velice komplikovaný, což jen potvrzuje jeho poměrně nepřehledné právní zakončení. Ani jednotlivé aspekty spolupráce v rámci Schengenského prostoru nemají ucelený soubor právních předpisů, ba naopak.

---

⁷ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871, str. 16

2.4.1 Vznik

Jak jsem již zmínila, Schengenský prostor vznikl v roce 1985. Na počátku zde byla Francie a Německo, jejichž záměrem bylo usnadnit kontroly na jejich společných hranicích. Následně se k tomuto úmyslu připojily země Beneluxu. Země Beneluxu však mezi svými hranicemi neuplatňovaly hraniční kontroly již od 60. let, proto je můžeme považovat v tomto směru za relativně pokrokové. Vzhledem k tomu, že ne všechny státy byly připraveny tuto spolupráci přijmout a nebylo tudíž možné ji realizovat v rámci komunitárního práva, byla zvolena platforma práva mezinárodního. Následně na základě společného jednání zmíněných států byla uzavřena Schengenská dohoda. Ta deklarovala úplné zrušení kontrol na společných hranicích, jejich přesun na vnější hranice a přijetí opatření, která měla kompenzovat zrušení kontrol, a to především ve vztahu k přeshraniční trestné činnosti. To vše mělo být uplatňováno nejpozději do 1.1.1990, což se později ukázalo jako nerealizovatelné, kdy byla tato opatření fakticky zakotvena až v Úmluvě k provedení Schengenské dohody z roku 1990.⁸

2.4.2 Schengenský informační systém (SIS)

Po zrušení kontrol na vnitřních hranicích byl vytvořen tzv. Schengenský informační systém, který slouží k udržení vnitřní bezpečnosti v schengenském prostoru. Jeho hlavním úkolem je poskytnout např. policejním, soudním či migračním orgánům informace o pohřešovaných osobách, o osobách a předmětech, které souvisejí s trestnou činností a v neposlední řadě informace o státních příslušnících třetích zemí, kteří nemají povolení k pobývání v schengenském prostoru, nebo dokonce do něj mají zakázaný vstup. Bez SIS si dnes již fungování Schengenského prostoru nelze vůbec představit. Je považován za nejdůležitější informační systém.⁹

---

⁸VLÁČIL, Jiří. Právo na vstup a pobyt na území členských států Evropské unie. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 9788087975527, str. 16.

⁹*Schengenský prostor* [online]. [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: http://publications.europa.eu/resource/cellar/09fcf41f-ffc4-472a-a573-b46f0b34119e.0020.01/DOC_1

3 Právo na vstup na území EU

3.1 Vstup na území členských států

Co si představit po pojmem vstup na území členských států? A za jakých podmínek může cizinec překročit hranice podle unijního práva? Odpovědi na tyto otázky se budu snažit vymezit v této kapitole.

Vstupem na území členského státu se rozumí překročení jeho hranic směrem dovnitř. Z mezinárodního práva vyplývá, že každý má bezpodmínečné právo na vstup i pobyt území toho státu, jehož je státním příslušníkem. Za projev státní svrchovanosti považuje mezinárodní právo možnost států regulovat si vstup cizinců na své území. Jednoduše řečeno, z hlediska mezinárodního práva má každý stát možnost si v rámci svého vnitrostátního práva stanovit podmínky a rozhodovat a o vstupu cizinců na své území.¹⁰

Podmínky vstupu podle nařízení evropského parlamentu a rady EU 2016/399 (Schengenský hraniční kodex) jsou následující:

Článek 6

„1. Pro předpokládané pobyty na území členských států, které nepřesáhnou 90 dní během jakéhokoli období 180 dnů, kterým se rozumí období 180 dnů bezprostředně předcházející každému dni pobytu, platí pro vstup státních příslušníků třetích zemí tyto podmínky:

- a) mají platný cestovní doklad opravňující držitele k překročení hranice, který splňuje tato kritéria:
  - i. musí být platný nejméně tři měsíce po předpokládaném datu odjezdu z území členských států. V naléhavých případech, které jsou odůvodněné, je možné od splnění této povinnosti upustit,*
  - ii. byl vydán v předchozích deseti letech**
- b) mají platné vízum, pokud je požadováno na základě nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ⁽²⁵⁾, ledaže jsou držiteli platného povolení k pobytu nebo platného dlouhodobého víza;*
- c) zdůvodní účel a podmínky předpokládaného pobytu a mají zajištěny dostatečné prostředky pro obživu jak na dobu předpokládaného*

¹⁰ VLÁČIL, Jiří. *Právo na vstup a pobyt na území členských států Evropské unie*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 9788087975527, str. 29.

pobytu, tak na návrat do své země původu nebo na průjezd do třetí země, ve které je zaručeno jejich přijetí, nebo jsou schopni si tyto prostředky legálním způsobem opatřit;

- d) nejsou osobami vedenými v SIS, jimž má být odepřen vstup;*
- e) nejsou považováni za hrozbu pro veřejný pořádek, vnitřní bezpečnost, veřejné zdraví nebo mezinárodní vztahy kteréhokoliv z členských států, zejména nejsou osobami, jimž má být podle vnitrostátních databází členských států odepřen vstup ze stejných důvodů.“¹¹*

Za den vstupu podle zákona je považován první den pobytu a za den výstupu je považován poslední den pobytu na území členského státu. O co všechno může pohraniční stráž žádat státního příslušníka třetí země, pro účely ověření, zda byly splněné podmínky v odst. 1 písm. c), hovoří příloha I. Schengenského hraničního kodexu.

Pro posouzení výše finančních prostředků nezbytných pro obživu, je nutné nejprve posoudit délku a účel pobytu cizince a dále porovnat průměrné ceny za ubytování a stravu v členském státě, ve kterém se cizinec nachází. Následně se hodnoty násobí počtem pobytových dní. Konečný výsledek, tedy referenční částku, pak členské státy oznámí Komisi. Prostředky pro obživu mohou být v hotovosti, v šecích i na kreditních kartách, jejichž držitelem je státní příslušník třetí země. Další možností, jak prokázat dostatek finančních prostředků, jsou například sponzorská prohlášení, pokud jsou upravena vnitrostátními předpisy. Poslední možností je záruka od hostitele. To samozřejmě platí pouze v případě, že státní příslušník třetí země bude pobývat u hostitele a záruky budou v souladu s vnitrostátními předpisy.

Odstavec 1 má však i své odchylky. V případě, že státní příslušník třetí země nesplňuje všechny podmínky uvedené v odstavci 1, ale zároveň je držitelem dlouhodobého víza nebo povolení k pobytu, může vstoupit na území ostatních členských států za účelem průjezdu proto, aby se mohl dostat na území toho členského státu, který mu vydal povolení k pobytu nebo dlouhodobé vízum. To vše platí pouze tehdy, není-li příslušník třetí země uveden na vnitrostátním

---

¹¹ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016 kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), čl. 6.

seznamu osob, kterým má být vstup na území členského státu odepřen. Pokud se na hranici dostaví příslušník třetí země, který splňuje podmínky odstavce 1 s výjimkou podmínky uvedené dle písmene b), vstup na území členského státu může být povolen, pokud je mu na hranicích uděleno vízum, které bude v souladu s články 35 a 36 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009. Poslední odchylka upravuje situaci, kdy státní příslušník třetí země nesplňuje jednu či více podmínek stanovených v odstavci 1. I za této situace ale může být členským státem vstup povolen, a to s přihlédnutím k jeho mezinárodním závazkům, humanitárním důvodům nebo z důvodů národního zájmu. Členský stát, který umožní vstup na své území příslušníkovi třetího státu, na kterého se vztahuje odst. 1 písm. d), musí o takovém povolení uvědomit ostatní členské státy.¹²

3.2 Rodinní příslušníci občanů EU a jejich právo na vstup

Odchylky v případě občanů třetích zemí jakožto rodinných příslušníků občanů EU od obecného režimu občanů třetích států nemají často úplnou oporu v ustanoveních směrnice 2004/38, ale je třeba jejich obsah dovozovat extenzivnějším výkladem poměrně vágních ustanovení této směrnice. Konkrétně se toto dovozování týká především odchylek od Hraničního a Vízového kodexu. Vzhledem k tomu, jak jsou odchylky obsáhlé, bylo by žádoucí, aby byly obsaženy přímo v těchto předpisech. Nedošlo by k neustálým sporům o jejich rozsah a došlo by k výraznému usnadnění jejich aplikace v praxi.

Abychom mohli říci, že se jedná o rodinného příslušníka občana EU, je nutné, aby bylo prokázáno, že mu náleží práva ze směrnice 2004/38, konkrétně tedy že doprovází nebo následuje občana Unie, jež vykonává (případně dříve vykonával) právo volného pohybu. Hlavní rozdíl, nebo spíše výhoda, kterou rodinní příslušníci mají, spočívá v tom, že po nich nelze požadovat doložení účelu jejich pobytu, a dokonce nemusí ani dokládat to, že mají dostatečné finanční prostředky k tomu, aby mohli na území toho kterého členského státu pobývat.

---

¹² NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016 kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), čl.6.

Vízová povinnost je pro rodinné příslušníky občanů EU stejná, jako pro ostatní příslušníky třetích zemí. Jedinou výjimkou je tzv. pobytová karta rodinného příslušníka občana EU, díky které je možné cizince od vízové povinnosti osvobodit.¹³

3.3 Odepření vstupu na území EU

Státnímu příslušníkovi třetí země, který nesplňuje podmínky vstupu vymezené v čl. 6 odst. 1 schengenského hraničního kodexu, může být vstup na území členského státu odepřen. Nesplnění těchto podmínek však nijak neznemožňuje cizincům využít svého práva na azyl a mezinárodní ochranu. Vstup mohou odepřít státní orgány, které jsou k tomuto zmocněny podle vnitrostátních právních předpisů, pouze na základě zdůvodněného rozhodnutí, ve kterém jsou uvedeny přesné důvody zvoleného postupu. Takové rozhodnutí nabývá zpravidla okamžitě svého právního účinku. Cizinci, kterému byl vstup odepřen, má právo podat proti takovému rozhodnutí opravný prostředek. Ten musí být podán pochopitelně v souladu s vnitrostátními předpisy. V tomto případě ale opravný prostředek nemá odkladný účinek. Cizinec, kterému byl vstup odepřen, je povinen bez zbytečného odkladu vycestovat zpět do zahraničí. Jedinou výjimkou je případ, kdy cizinec potřebuje naléhavou zdravotní péči. Všechny členské státy si vedou statistické údaje o všech osobách, kterým odepřely vstup do země. Konkrétně jsou takto vedeny záznamy zejména o důvodech odepření vstupu, druhu hranice (pozemní, vzdušná, námořní), přes něž byl vstup odepřen a o počtu a státní příslušnosti osob, jimž byl vstup odepřen.¹⁴

---

¹³ VLÁČIL, Jiří. Právo na vstup a pobyt na území členských států Evropské unie. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 9788087975527, str. 79.

¹⁴ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016 kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex) čl. 14.

4 Pobyť cizinců na území EU

Pobytem na území členských států rozumíme v podstatě jakékoli setrvání osoby, které bezprostředně následující po vstupu na toto území, tedy po překročení státních hranic toho kterého členského státu. Právní úprava podmínek pobytu cizinců na území členského státu navazuje na podmínky vstupu na toto území. Dokonce, v případě krátkodobého pobytu se tyto podmínky shodují. Stejně jako u práva na vstup, i u práva na pobyt vyplývá z mezinárodního práva, že každý má bezpodmínečné právo na pobyt na území toho členského státu, jehož je státním příslušníkem a že každý členský stát má právo si sám regulovat pobyt cizinců na svém území a popřípadě i způsob a podmínky jejich vyhoštění.¹⁵

4.1 Krátkodobý pobyt

Evropská legislativa, konkrétně nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2018/1806 a nařízení Evropského parlamentu a Rady č.810/2009, určují pravidla, podle kterých se řídí krátkodobé pobyty cizinců. Upravují především vstup, vízovou povinnost atd.¹⁶

Krátkodobým pobytem se přitom rozumí takový pobyt, který je kratší než 90 dní v jakémkoli 180 denním období. Tím je krátkodobý pobyt diferenciován od pobytu dlouhodobého. Právní úpravu krátkodobého pobytu je možné nalézt především v normách práva Evropské Unie, konkrétněji například ve Vízovém kodexu, v Schengenské prováděcí úmluvě a v Schengenském hraničním kodexu. Krátkodobý pobyt můžeme dělit na:

- pobyt bez víza a
- pobyt na základě krátkodobého víza.

Krátkodobý pobyt je jedním z nejčastějších typů pobytů, v rámci kterých cizinci pobývají na území členských států EU.

---

¹⁵ VLÁČIL, Jiří. *Právo na vstup a pobyt na území členských států Evropské unie*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 9788087975527.

¹⁶ *Krátkodobé pobyty a příslušná legislativa* [online]. [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kratkodoby-pobyt-vizova-povinnost-bezvizovy-styk.aspx>

4.2 Krátkodobý pobyt bez víza

Osvobození od víza se vztahuje na krátkodobý pobyt pro cizince, kteří jsou příslušníky států uvedených v příloze č.1 Nařízení Rady č. 539/2001 v platném znění. Mezi tyto státy patří např.: Brazílie, Brunej, Japonsko, Monako, Nový Zéland, Panama, Spojené státy americké, Malajsie a další. Samozřejmě i na tyto cizince se vztahují určité podmínky pobytu, kdy se zpravidla jedná o:

- platný cestovní doklad,
- Schopnost prokázat či zdůvodnit účel pobytu, být dostatečně finančně zajištěn pro případné vycestování ze schengenského prostoru, popř. schopnost si nezbytné prostředky opatřit (legálním způsobem),
- Cizinec nesmí být veden v SIS jako osoba, jež má být vstup odepřen,
- Cizinec není nijak nebezpečný pro veřejný pořádek, bezpečnost státu, nebo mezinárodní vztahy některé ze smluvních stran.

Účelem krátkodobého pobytu může být obchodní cesta, cesta za studiem, cesta za soukromým, či turistickým účelem, nebo v neposlední řadě také například cesta na vědecké, politické, kulturní, náboženské či sportovní akce.¹⁷

4.3 Krátkodobá víza

Vízová povinnost pro krátkodobý pobyt na území schengenského prostoru platí pro všechny občany těch států, které nejsou uvedeny v příloze č.1. Nařízení Rady (ES) č. 539/2001. Příloha se jinak nazývá *černý seznam* třetích zemí. Osvobození od vízové povinnosti mohou být příslušníci států uvedených na černém seznamu pouze ve specifických situacích.¹⁸ Ačkoli se tak může zdát, samotné vízum není prostředek, který by cizince opravňoval ke vstupu či k pobytu na území schengenského prostoru. Ani vízum cizinci neposkytuje cizincům žádná jiná oprávnění oproti těm cizincům, kteří vízovou povinnost nemají. Vztahují se na ně všechny obecné podmínky, které jsou uvedeny blíže v kapitole, týkající se

---

¹⁷ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871.

¹⁸ VLÁČIL, Jiří. Právo na vstup a pobyt na území členských států Evropské unie. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 9788087975527.

krátkodobého pobytu bez víza. Právní úpravou vydávání krátkodobých víz je tzv. Vízový kodex.¹⁹ Dle něj rozlišujeme tři základní typy víz:

- **Jednotné vízum**

Jednotné vízum může být uděleno pro jeden, dva nebo více vstupů, avšak jeho doba platnosti je stanovena nanejvýše na pět let.

Víza, která jsou udělována pro více vstupů musí splňovat několik nezbytných podmínek. Konkrétně je žadatel povinen prokázat záměr nebo potřebu častěji navštěvovat daný stát, prokázat svou bezúhonnost a spolehlivost, a to zejména využitím předchozích víz v souladu s právními předpisy.

- **Vízum s omezenou územní platností**

Toto vízum je platné pouze pro území toho členského státu, který jej udělil. Ve výjimečných případech, na základě souhlasu všech příslušných členských států, může být vízum platné pro území více než jednoho členského státu.

- **Letištní průjezdní vízum**

Letištní průjezdní vízum je platné pro průjezd přes mezinárodní tranzitní prostory letišť, která se nacházejí na území členských států.²⁰

4.3.1 Žádost o krátkodobé vízum

Krátkodobá víza se obvykle vydávají jako tzv. víza schengenská, tedy platná po celém schengenském prostoru. V praxi to znamená, že v podstatě každý stát schengenského prostoru vydává víza, která opravňují příslušníky třetích zemí pobývat i v jiných státech schengenského prostoru. Jedinou výjimkou jsou víza, která jsou vydávána s omezenou územní platností.²¹

---

¹⁹ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871., str.43

²⁰ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex), čl. 24,25,26

²¹ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871., str.43

Žádost o krátkodobé vízum mohou podat jak příslušníci třetích zemí, tak i rodinní příslušníci občanů Evropské unie.

4.3.2 Podání žádosti

Žádost o krátkodobé vízum by měl každý žadatel podat nejdříve tři měsíce před uskutečněním návštěvy a může ji podat osobně na konzulátu státu, ve kterém má povolen pobyt, nebo ji za něho může podat akreditovaný obchodní zprostředkovatel. Při podání žádosti žadatel předkládá formulář žádosti, cestovní doklad, fotografii, umožní odebrání svých otisků prstů, popřípadě předloží jiné podpůrné doklady, doklad o platném cestovním pojištění a zaplatí vízový poplatek.²²

4.3.3 Členský stát příslušný pro posouzení žádosti a vydání rozhodnutí

Členské státy, které jsou příslušné k posouzení žádosti o vízum, jsou:

- členský stát, jehož území bude jediným cílem návštěvy, pro kterou by mělo být vízum vydáno,
- členský stát, který je hlavním cílem, pokud návštěva zahrnuje více než jeden cíl,
- nelze-li hlavní cíl určit, je příslušný ten členský stát, jehož vnější hranice žadatel zamýšlí překročit za účelem vstupu na území členských států.

Jedná-li se o jednotné vízum za účelem průjezdu, je příslušný členský stát, který:

- je jediným státem průjezdu,
- není-li jediný členský stát průjezdu, pak je příslušný ten stát, jehož vnější hranici cizinec zamýšlí překročit za účelem zahájení průjezdu.

Pro udělení letištního víza je příslušný členský stát, který:

- je jediným členským státem letištního průjezdu,
- není-li jediný členský stát průjezdu, příslušný je ten členský stát, ve kterém se nachází první tranzitní letiště.²³

---

²² NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex), čl. 9

²³ tamtéž, čl. 5

4.3.4 Zastupování členského státu

Díky vízovému kodexu, konkrétně jeho článku 8, je možné, aby za jeden členský stát jednal jiný členský stát při vyřizování žádostí o víza, a to na základě sjednané dohody. Cílem je usnadnění situace, kdy je pro potenciální žadatele např. z důvodu nutnosti absolvování velké vzdálenosti z místa pobytu k příslušnému konzulátu. Sjednají-li si dva státy tuto dohodu, musí její existenci oznámit Evropské komisi, stanovit, zda zastupující členský stát může žádost o vízum případně sám odmítnout, či zda musí takovou žádost, kterou hodlá odmítnout, předložit státu zastupovanému.²⁴

4.3.5 Rozhodnutí o žádosti

Je-li žádost o vydání krátkodobého víza přípustná, musí o ní být rozhodnuto do 15 dnů ode dne jejího podání. V případě, že je potřeba dalšího posouzení nebo v případě zastoupení, při němž je věc konzultována s orgány zastupovaného státu, může být tato lhůta prodloužena, avšak nejvíce na 30 kalendářních dnů, ve zvláštních případech na dnů 60. Nebyla-li žádost vzata zpět, bude následně rozhodnuto o:

- udělení jednotného víza,
- udělení víza s omezenou územní platností,
- zamítnutí žádosti o udělení víza,
- přerušování posuzování žádosti.²⁵

4.3.6 Prodloužení krátkodobého víza

Během pobytu na krátkodobé vízum může cizinec dle vízového kodexu požádat členský stát o to, aby mu prodloužil dobu platnosti víza nebo volného pobytu v rámci víza, jež mu bylo uděleno, a to pouze tehdy, pokud:

- držitel víza poskytne důkaz o vyšší moci či humanitárních důvodech, které mu brání v opuštění členského státu ještě před tím, než vyprší doba platnosti víza nebo před skončením doby pobytu,

---

²⁴ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871, str.45

²⁵ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex), čl. 23

kteře je vízem povoleno (v tomto případě se prodloužení provede bezplatně),

- držitel víza poskytne doklad o vážných osobních důvodech, které členský stát může považovat za odůvodnění prodloužení doby platnosti nebo trvání pobytu (v takovém případě se hradí poplatek 30 EUR).²⁶

4.3.7 Postavení cizince v rámci krátkodobého pobytu

Pokud cizinec pobývá na území členských států EU krátkodobě, ať již v rámci bezvízového styku či je držitelem krátkodobého víza, náleží mu stejná práva a povinnosti jako ostatním cizincům, případně občanům členského státu EU, ve kterém pobývá, nestanoví-li zákon jinak. Avšak jedna z věcí, na které cizinec obvykle nárok nemá, je v podstatě jakékoli sociální zabezpečení. Další velké omezení spočívá možnostech požádat o povolení k pobytu, konkrétně tedy v České republice. Na co ale cizinec naopak má právo v případě, že splní všechny zákonem stanovené podmínky, je uzavření manželství na území daného státu EU.²⁷

4.4 Dlouhodobý pobyt

Další možností pobývání příslušníků třetích zemí na území členských států EU, je pobyt dlouhodobý. Právní úprava dlouhodobého pobytu vychází částečně ze směrnic EU, kdy komplexní právní úpravu najdeme v cizineckém zákoně.²⁸ Ten byl v roce 2018 novelizován, přičemž hlavním důvodem novelizace byla implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801, která cizincům přináší jisté zlepšení pobytového režimu. Toto zlepšení se však týká

---

²⁶ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex), čl. 33

²⁷ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871, str. 58.

²⁸ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871, str. 58-62

pouze cizinců, jejichž účelem pobytu je vědecký výzkum, au-pair, dobrovolnictví nebo studium.²⁹

Dlouhodobý pobyt, na rozdíl od toho krátkodobého, má především úpravu národní, kterou samozřejmě ovlivňují směrnice EU. Jelikož se má práce zabývat především právy cizinců v rámci Evropské unie, rozhodla jsem, že v této kapitole přiblížím především tu část úpravy dlouhodobého pobytu, kterou implementovala směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801. Kromě změn považuji za velmi důležité nastínění bližších okolností ohledně dlouhodobého pobytu cizinců, kteří překračují hranice EU za účelem zaměstnání. V tomto směru tedy alespoň stručně zmíním, jaká práva a zároveň povinnosti mají příslušníci třetích zemí v této oblasti.

4.5 Dlouhodobé vízum

Definice dlouhodobého víza je poněkud stručně definována v § 17b cizineckého zákona, a to jako vízum k pobytu nad 90 dnů. Je to tedy vízum, které se vydává na žádost cizince, jenž hodlá zůstat na území členského státu déle než tři měsíce. Vízum se uděluje například za tím účelem, aby cizinec převzal příslušné povolení, které by ho opravňovalo k pobytu na konkrétním území, nebo aby o povolení k dlouhodobému pobytu mohl požádat. Takové vízum se uděluje nejdéle na 6 měsíců, ale v ostatních případech se vízum uděluje s dobou platnosti až na 1 rok. Jedinou výjimkou je vízum, které je vydáváno za účelem sezónního zaměstnání.³⁰

4.6 Podmínky přijímání cizinců

4.6.1 Obecné podmínky přijímání příslušníků třetích zemí dle směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801:

- povinností žadatele je předložení cestovního dokladu, povolení k pobytu, žádosti o vízum, platného víza nebo platného

---

²⁹Vláda schválila novelu zákona o pobytu cizinců. Zjednoduší studentskou a vědeckou migraci [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-novelu-zakona-o-pobytu-cizincu-zjednodusi-studentskou-a-vedeckou-migraci.aspx>

³⁰ §30 zákona č.326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

dlouhodobého víza (požadavkem členského státu může být platnost cestovního dokladu alespoň po dobu pobytu),

- je-li příslušník třetí země nezletilý, předloží souhlas rodičů,
- žadatel předloží doklad o sjednání zdravotního pojištění proti všem rizikům, která jsou běžně kryta v případě státních příslušníků dotčeného státu (pojištění musí být platné po celou dobu pobytu),
- vyžaduje-li to ten který stát, musí žadatel předložit doklad o zaplacení poplatku za zpracování žádosti,
- žadatel dokládá, že během pobytu bude mít dostatečné množství finančních prostředků na to, aby mohl uhradit náklady na pobyt a případně uhradit náklady na zpáteční cestu a zároveň k prokázání, že nebude muset využívat systém sociální pomoci daného státu,
- členské státy mohou požadovat, aby příslušník třetí země ve své žádosti uvedl budoucí adresu (není-li to možné, uvede současnou adresu a budoucí dodá nejpozději v okamžiku vydání povolení),
- dostatečné množství finančních prostředků může být stanoveno konkrétní částkou, kterou si členský stát určí,
- žadatel podává žádost mimo ten členský stát, ve kterém žádá o přijetí (výjimkou je, pokud zde již příslušník třetí země pobývá a má platné povolení k pobytu nebo dlouhodobé vízum),
- v případě, že je státní příslušník třetí země považován za hrozbu pro veřejné zdraví, veřejnou bezpečnost či veřejný pořádek, členské státy ho mají právo nepřijmout.³¹

Obecné podmínky logicky platí pro všechny příslušníky třetích zemí, kteří žádají o přijetí a kterých se tato směrnice týká. Níže přiblížím specifické podmínky pro konkrétní žadatele, které jsem vybrala, neboť všechny bohužel popsat v rámci této kapitoly kapacitně nelze. Jelikož jsem sama studentkou vysoké školy, vybrala jsem si zvláštní podmínky, které se týkají právě studentů a stážistů a jako třetí skupinu jsem zvolila au-pair, neboť samotnou mne zajímá, co všechno musí příslušník třetích zemí udělat pro to, aby mohl vykonávat činnost au-pair ve státech EU.

---

³¹ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair, čl. 7

4.6.2 Zvláštní podmínky pro studenty:

Každý příslušník třetí země, který žádá o přijetí do členské země EU země za účelem studia, musí, jak jsem již zmínila výše, kromě obecných podmínek splnit i ty zvláštní, jimiž jsou:

- předložení dokladu o přijetí ke studii na vysokoškolskou instituci,
- případné zaplacení poplatků vyžadovaných vysokoškolskou institucí, vyžaduje-li to členský stát,
- předložení dokladu o prokázání dostatečných jazykových znalostí státního příslušníka třetí země potřebných pro příslušný studijní program, vyžaduje-li to členský stát,
- předložení dokladu o disponování dostatečným množstvím prostředky k tomu, aby mohly být pokryty náklady na studium, pokud to členský stát vyžaduje.

Na základě zápisu ke studiu na vysokoškolské instituci získávají státní příslušníci třetích zemí automaticky zdravotní pojištění, kterým jsou běžně kryti proti všem rizikům a automaticky se tím plní všeobecná podmínka, že žadatel musí doložit doklad o sjednaném zdravotním pojištění, jež musí být platné po celou dobu jeho pobytu, v tomto případě studia.³² Studenti ve svém volném čase, tedy mimo dobu svého studia, mohou být zaměstnání a mají oprávnění k tomu, aby vykonávali samostatnou výdělečnou činnost, pokud je to v souladu s právními předpisy daného členského státu.³³

4.6.3 Zvláštní podmínky pro stážisty:

Aby mohl stážista, který je zároveň příslušníkem třetí země, konat svou stáž na území členských států EU, musí, kromě obecných podmínek, které jsou uvedené výše, splnit i několik podmínek zvláštních:

- stážista musí předložit dohodu o stáži s hostitelským subjektem, která obsahuje teoretickou i praktickou přípravu v rámci dané profese a musí obsahovat popis programu stáže a případné osnovy výuky, dobu jejího trvání, podmínky umístění a dohledu v rámci stáže a právní vztah mezi hostitelem a stážistou (členský stát může vyžadovat schválení dohody příslušnými orgány),

---

³² SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016, čl.11

³³ tamtéž, čl.24

- žadatel musí předložit doklad o tom, že získal vysokoškolský titul a to během dvou let, které předcházely podání přihlášky, případně doložit doklad o tom, že stále studuje na vysoké škole,
- žadatel musí předložit doklad o tom, že má dostatečné množství finančních prostředků na úhradu nákladů na stáž, pokud to vyžaduje členský stát,
- stážista případně předloží doklad o tom, že absolvoval jazykovou přípravu, která je nezbytná pro získání znalostí potřebných pro účely stáže,
- vyžaduje-li to členský stát, musí stážista předložit doklad o tom, že hostitelský subjekt za něho přebírá odpovědnost po celou dobu pobytu, včetně nákladů na pobyt a ubytování,
- členský stát může požadovat, aby stáž, kterou má příslušník třetí země absolvovat, byla ve stejném oboru a klasifikaci, jako je jeho vysokoškolské vzdělání,
- žadatel musí doložit, že stáž nenahrazuje pracovní pozici (požaduje-li to členský stát).³⁴

4.6.4 Zvláštní podmínky po au-pair

Pokud se státní příslušník třetí země rozhodne, že bude žádat o přijetí do některé ze zemí EU za účelem vykonávání činnosti au-pair, musí kromě obecných podmínek splnit i ty zvláštní, které jsou:

- žadatel musí předložit dohodu s hostitelskou rodinou, kde jsou vymezena práva a povinnosti související s činností au-pair, výše tzv. kapesného, které má pravidelně dostávat, maximální počet hodin, které může za den věnovat péči o rodinu a další ustanovení, která mu umožní navštěvovat vzdělávací kurzy,
- jeho věk musí být od 18 do 30 let, starší může být au-pair pouze ve výjimečných případech,
- žadatel musí předložit doklad o tom, že hostitelská rodina nebo organizace zprostředkující umístování au-pair za něho přebírá odpovědnost, především náklady na pobyt a ubytování a riziko úrazu, po celou dobu jeho pobytu na území členského státu.

---

³⁴SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016, čl. 13

Členské státy mohou dále požadovat, aby žadatel předložil doklad:

- o znalosti jazyka státu, do kterého se chystá,
- o tom, že splňuje všechny podmínky vnitrostátních předpisů pro vykonávání tohoto povolání,
- o tom, že dosáhl středoškolského vzdělání nebo odborné rekvalifikace.

Každý členský stát si dále může sám pochopitelně určit další podmínky, které jsou kladeny na zprostředkující organizace, hostitelské rodiny, atd.³⁵

4.6.5 Rozhodnutí o žádosti

Po splnění všech shora uvedených podmínek by státní příslušník třetí země měl obdržet rozhodnutí o podané žádosti, které může být jednak kladné, tedy žádosti vyhovující, nebo pochopitelně i záporné, tedy podanou žádost zamítající. Důvody, pro které může dojít k zamítnutí žádosti ze strany členského státu, jsou zejména následující:

- nejsou splněny obecné nebo zvláštní podmínky,
- požadované doklady byly padělány, pozměněny či byly získány jiným nezákonným způsobem,
- není splněn požadavek členského státu na schválené hostitelské subjekty – hostitelský subjekt žadatele není schválen,
- hostitelský subjekt, třetí strana, hostitelská rodina nebo organizace, která zprostředkovává umístování žadatele, nesplnily povinnosti, jež jim byly uloženy na základě zákona,
- hostitelský subjekt je zřízen z toho důvodu, aby usnadnil vstup státním příslušníkům třetích zemí, kteří spadají do působnosti příslušné směrnice,
- členský stát má důkazy nebo objektivní důvody domnívat se, že pobyt příslušníka třetí země měl jiný účel nežli ten, o nějž byla opřena žádost o přijetí.

U každého případu, o kterém má být rozhodnuto zamítnutím žádosti, musí být zohledněny všechny konkrétní okolnosti případu a musí být dodržena zásada proporcionality.³⁶

---

³⁵ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016, čl. 16

4.7 Práva a povinnosti během cizinců během dlouhodobého pobytu

4.7.1 Plnění účelu pobytu:

Plnění účelu pobytu nelze považovat za povinnost v právním slova smyslu, neboť i přesto, že cizinec účel pobytu plnit nebude, nemůže být potrestán. Samozřejmě protiprávní jednání v tomto směru nemůže být ponecháno bez povšimnutí. Pokud cizinec přestane plnit účel pobytu, je to téměř vždy důvod pro to, aby mu povolení k pobytu nebylo prodlouženo nebo mu bylo dokonce zrušeno. Prakticky je tato sankce pro cizince mnohem přísnějším trestem, než případná pokuta či jakákoli jiná sankce. Cizinec musí účel pobytu plnit vždy. Neexistují žádné výjimky, a to ani v případě, že vedle účelu pobytu vykonává cizinec ještě jinou činnost. Například pokud cizinec pobývá na území členského státu za účelem studia a jeho vedlejší činností je práce, nemůže po čase studium přerušit a věnovat se pouze zaměstnání.

4.7.2 Prodlužování povolení k pobytu

Chce-li cizinec požádat o prodloužení povolení k pobytu, na což má ze zákona nárok, musí tak učinit v zákonem stanovené době. Lhůta pro podání žádosti je obvykle od 90. do 14. dne před skončením platnosti dosavadního pobytu a v případě, že cizinec svou lhůtu promešká, nebude již mít možnost svůj pobyt prodloužit.³⁷

4.7.3 Rovné zacházení

Stážisté, studenti i au-pair, jejichž podmínky pro získání povolení k pobytu jsem zmiňovala výše, mají právo, aby se s nimi zacházelo stejně, jako se státními příslušníky dotčeného členského státu v souladu s čl. 12 odst. 1 a 4 směrnice

---

³⁶ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016, čl.20

³⁷ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871, str. 101

2011/98/EU, jsou-li považováni v dotčeném členském státě za osoby v pracovněprávním vztahu.³⁸

1. Pracovníci ze třetích zemí, kteří jsou uvedeni v čl. 3 odst. 1 písm. b) a c) mají právo na rovné zacházení ve srovnání se státními příslušníky členského státu, ve kterém pobývají, pokud jde o:

a) pracovní podmínky, včetně odměňování, propouštění a zdraví a bezpečnosti na pracovišti;

b) svobodu sdružování a spolčování a členství v organizaci zastupující pracovníky nebo zaměstnavatele nebo v jakékoli organizaci, jejíž členové náleží k určité profesní skupině, včetně využívání výhod poskytovaných takovými organizacemi, aniž jsou dotčeny vnitrostátní předpisy o veřejném pořádku a veřejné bezpečnosti;

c) vzdělávání a odbornou přípravu;

d) uznávání diplomů, osvědčení a jiných odborných kvalifikací v souladu s příslušnými vnitrostátními postupy;

e) oblasti sociálního zabezpečení, jak jsou definovány v nařízení (ES) č. 883/2004;

f) daňové výhody, je-li pracovník pro daňové účely považován za rezidenta příslušného členského státu;

g) přístup ke zboží a službám a dodávky zboží a služeb určených veřejnosti, včetně postupů pro získání bydlení, stano vených vnitrostátním právem, aniž by byla dotčena smluvní svoboda v souladu s unijním a vnitrostátním právem;

h) poradenské služby poskytované úřady práce.

4. Pracovníci ze třetích zemí stěhující se do třetí země nebo jejich pozůstalí, kteří pobývají ve třetí zemi a jejichž práva jsou odvozena od dotčených pracovníků, obdrží v souvislosti se stářím, invaliditou nebo úmrtím zákonný důchod vyplývající z předcházejícího zaměstnání dotčeného pracovníka, na nějž vznikl

---

³⁸ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016, čl. 22

*nárok v souladu s právními předpisy uvedenými v článku 3 nařízení (ES) č. 883/2004, a to za stejných podmínek a podle stejné výměry jako státní příslušníci dotčených členských států, kteří se odstěhují do třetí země.*³⁹

Stážisté, au-pair i studenti, pakliže nejsou považováni za osoby v pracovněprávním vztahu, mají nárok na rovné zacházení ve věcech, jež souvisejí s přístupem k dodávkám a přístupem ke zboží a službám. Tyto služby a zboží musí být v souladu s vnitrostátními předpisy dotčeného členského státu a mohou souviset i s uznáváním diplomů a osvědčení jiných dokladů týkajících se odborné kvalifikace, jsou-li v souladu s vnitrostátními předpisy. Členské státy mají možnost nepřiznat rovné zacházení uvedeným osobám, a to obzvláště v případě, kdy se jedná o získání bydlení nebo o jiné služby, které poskytuje úřad práce podle vnitrostátních předpisů.⁴⁰

4.8 Dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání

Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání bylo nahrazeno tzv. institutem zaměstnanecké karty, který přinesla novela zákona o pobytu cizinců, jež implementovala směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/98/EU ze dne 13.12.2011. Novela přináší obrovské usnadnění správního řízení, které bylo doposud poměrně komplikované. Usnadnění spočívá především v tom, že zaměstnanecká karta v sobě zahrnuje jak povolení k pobytu, tak i povolení pracovní. Následně uvedu pár stručných informací, abych přiblížila, co vlastně zaměstnanecká karta je a jaká práva jsou s ní spojena.⁴¹

---

³⁹ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2011/98/EU ze dne 13. prosince 2011 o jednotném postupu vyřizování žádostí o jednotné povolení k pobytu a práci na území členského státu pro státní příslušníky třetích zemí a o společném souboru práv pracovníků ze třetích zemí oprávněně pobývajících v některém členském státě, čl.12

⁴⁰ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016, čl.22

⁴¹Zaměstnanecká karta [online]. [cit. 2019-02-5]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zamestnanecka-karta-umozni-cizincum-ziskat-v-jedinem-rizeni-jak-pobytove-opravneni-tak-povoleni-k-praci-93586.html>

4.8.1 Jednotné povolení

Kouzlo jednotného povolení spočívá v tom, že zahrnuje jak povolení ke vstupu na území členského státu, tak zároveň i povolení k pobytu za účelem výkonu práce.

Žádost o vydání jednotného povolení mohou žadatelé podat v rámci jednotného postupu k vyřízení žádostí. O tom, zda má žádost o jednotné povolení podat státní příslušník třetí země nebo jeho zaměstnavatel, rozhoduje členský stát a zároveň může určit, že žádosti bude přijímat od obou.

Splňuje-li žadatel o vydání jednotného povolení všechny podmínky, které jsou stanovené ve vnitrostátním nebo unijním právu, členský stát žádost posoudí a přijme rozhodnutí o vydání jednotného povolení, což je individuální správní akt, který zahrnuje jak povolení k pobytu, tak i pracovní povolení.

Tímto jednotným postupem není dotčen postup pro udělování víz (vízum pro první vstup může být vyžadováno). Členské státy vydají jednotné povolení státním příslušníkům třetích zemí, kteří splnili stanovené podmínky a požádali o přijetí bezprostředně po tom, co vstoupí v platnost vnitrostátní prováděcí předpisy.

4.8.2 Poplatky:

- každý členský stát si může sám určit, zda bude požadovat od žadatelů zaplacení poplatků za vystavení povolení či za řízení tomu předcházející,
- výše těchto poplatků by měla být ovšem přiměřená.

4.8.3 Práva na základě jednotného povolení

- každý, kdo je držitelem jednotného povolení a zároveň splňuje všechny podmínky pro přijetí, je oprávněn ke vstupu a pobytu a území členského státu, který povolení vydal,
- držitel jednotného povolení má právo na volný přístup k celému území členského státu,
- držitel jednotného povolení je oprávněn k výkonu konkrétního zaměstnání,

- pracovníci ze třetích zemí mají právo na rovné zacházení, tedy právo na to, aby s nimi bylo jednáno stejně, jako se státními příslušníky členského státu, ve kterém pobývají.

Toto je pouze nástin problematiky dlouhodobého pobytu cizinců za účelem zaměstnání, neboť kompletní tematické shrnutí tohoto odvětví by mohlo být samostatným tématem diplomové práce a jistě by nebyl problém s nedostatkem zdrojů. Téma této práce je však obecnější, proto považuji zmíněné informace za dostačující pro účely demonstrace základních rysů tohoto celku.⁴²

4.9 Pobyt za účelem sezónního zaměstnání

Tento typ pobytu je upraven směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2014/36/EU ze dne 26. února 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem zaměstnání sezónních pracovníků. Délka pobytu, jehož účelem je sezónní zaměstnání, není delší než 90 dní. Hovoříme-li o sezónním pracovníkovi, jedná se o státního příslušníka třetí země, který nemění své trvalé bydliště ve třetí zemi a je oprávněn k tomu, aby dočasně pobýval na území členského státu a vykonával zde činnost, která je závislá na ročním období. Tato činnost může být sjednána na základě jedné či více pracovních smluv, které jsou uzavřeny mezi zaměstnavatelem (usazeným v členském státě) a státním příslušníkem třetí země. Doba, na níž je pracovní poměr uzavírán, je vždy dobou určitou.

Aby byl příslušník třetí země přijat do zaměstnání jako sezónní pracovník, musí přiložit k žádosti o přijetí:

1. Platnou pracovní smlouvu, která musí obsahovat:
  - místo výkonu práce,
  - druh práce,
  - délku zaměstnání,
  - výši odměny za vykonanou práci,
  - délku pracovní doby (za týden nebo za měsíc),
  - rozsah placené dovolené,
  - je-li to možné, datum nástupu do práce.

---

⁴² SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2011/98/EU ze dne 13. prosince 2011, čl.4,6,11

2. doklad o tom, že státní příslušník třetí země má sjednáno zdravotní pojištění,
3. doklad o tom, že státní příslušník třetí země má sjednáno ubytování na celou dobu pobytu.

Pomoc sezónních zaměstnanců je nejčetnější v oblasti cestovního ruchu, zahradnictví nebo zemědělství. Každý rok do Evropy za tímto účelem přichází více než 100 000 pracovníků ze třetích zemí. Typickým příkladem těchto prací je sklizeň hroznového vína ve Francii nebo oliv v Itálii.⁴³

4.10 Trvalý pobyt

Jako hlavní typ pobytu bývá označován trvalý pobyt. Povolení k trvalému pobytu se vydává v případě, že cizinec pobývá na území členského státu nepřetržitě pět let, avšak do těchto pěti let se započítává pouze taková doba pobytu, který je povolen na základě:

- dlouhodobého víza,
- povolení k dlouhodobému pobytu či
- dokladu, který je vydán na základě zákona o azylu.⁴⁴

Může však nastat situace, kdy podmínka nepřetržitého pobytu nebude vyžadována, a to v případě, žádá-li cizinec o vydání povolení k trvalému pobytu z humanitárních důvodů. Příkladem takových důvodů je žádost manžela nebo nezletilého dítěte azylanta, přičemž tento vztah vznikl před vstupem na území.

4.10.1 Žádost

Cizinec, který o trvalý pobyt žádá, je povinen předložit:

- fotografii, cestovní doklad,
- doklad o zajištění dostatečného množství finančních prostředků k trvalému pobytu na území,

---

⁴³ *Sezónní pracovníci ze států mimo EU* [online]. [cit. 2019-02-8]. Dostupné z: <https://what-europe-does-for-me.eu/cs/portal/2/B30>

⁴⁴ ČIŽINSKÝ, Pavel. *Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství*. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871, str. 137

- doklad, který je obdobný výpisu z evidence Rejstříku trestů, vydaný státem, v němž má příslušník třetí země občanství,
- doklad o tom, že má žadatel zajištěné ubytování na území,
- jedná-li se o nezletilé dítě, je potřebný souhlas rodičů,
- doklad, jež prokazuje znalost jazyka⁴⁵

Pokud cizinec, který žádá o povolení k trvalému pobytu splní všechny podmínky, dodá všechny potřebné doklady a neexistuje zde žádný důvod, pro který by mu měl být pobyt odepřen, má právní nárok na udělení trvalého pobytu. S povolením k pobytu cizinec získává i statut osob, který by se měl rovnat občanům státu, tedy má přístup ke zdravotnímu pojištění a nemá omezené dávky státní sociální podpory. Cizinci s trvalým pobytem nemají žádná omezení, která by se týkala zaměstnání, dokonce ani podnikání. Stejně jako občané mají i cizinci právo na pohyb po území států v Schengenském prostoru (maximálně po dobu tří měsíců za každých šest měsíců). Pokud cizinec hodlá takto cestovat, musí mít platný cestovní doklad a samozřejmě platné povolení k pobytu. Cizinec, který povolení získal bez výjimek, tedy pětiletým nepřetržitým pobytem na území, by měl získat také právní postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta v Evropském společenství. Pokud někdo má takovýto statut, jedná se o jakési osvědčení o délce pobytu na území EU. ⁴⁶ Oblasti, které jsou rezidentům přiznány stejně, jako občanům EU, stanovuje směrnice Rady 2003/109/ES článek 11 odst. 1:

„1. Dlouhodobě pobývajícím rezidentům je přiznáno rovné zacházení jako státním příslušníkům členského státu v těchto oblastech:

a) přístup k zaměstnání a k samostatné výdělečné činnosti za předpokladu, že uvedené činnosti nejsou, byť příležitostně, spojeny s výkonem veřejné moci, podmínky zaměstnávání a pracovní podmínky, včetně podmínek propouštění a odměňování;

b) všeobecné a odborné vzdělávání, včetně stipendií v souladu s vnitrostátními právními předpisy;

c) uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci v souladu s odpovídajícími vnitrostátními postupy;

⁴⁵ §66-69 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu

⁴⁶ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871, str. 144

d) sociální zabezpečení, sociální podpora a sociální ochrana podle vnitrostátních právních předpisů;

e) daňové výhody;

f) přístup ke zboží a službám a k nabídce výrobků a služeb určených pro veřejnost a k možnostem získání bydlení;

g) svoboda sdružování a spolčování a členství v odborových organizacích nebo svazech zaměstnavatelů nebo v organizaci, jejíž členové patří k určité profesní skupině, včetně dávek poskytovaných uvedenými organizacemi, aniž jsou dotčeny vnitrostátní předpisy o veřejném pořádku a veřejné bezpečnosti;

h) volný přístup na celé území dotyčného členského státu v rámci omezení stanovených z důvodu bezpečnosti vnitrostátními právními předpisy.

2. Pokud jde o odst. 1 písm. b), d), e), f) a g), může dotyčný členský stát omezit rovné zacházení na případy, kdy se bydliště nebo obvyklé místo pobytu dlouhodobě pobývajícího rezidenta nebo rodinných příslušníků, pro které uplatňuje nárok na dávky, nachází na území dotyčného členského státu. “⁴⁷

Na základě tohoto článku je možné usoudit, že právní postavení rezidentů je opravdu stejné, jako u občanů EU a je pochopitelné, že cizinci nejvíce stojí právě o tento druh povolení k pobytu, neboť pravomoci s ním spojené cizince takřka v ničem oproti občanům neznevýhodňují.

---

⁴⁷ SMĚRNICE RADY 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty, čl.11

5 Lidskoprávní ochrana cizinců v EU

Jedním z hlavních cílů mé diplomové práce je právě zkoumání ochrany lidských práv cizinců, tedy příslušníků třetích zemí, v rámci Evropské Unie. V této kapitole se zaměřím především na ochranu práva na respektování rodinného života podle sekundárního práva Evropské unie a na mezinárodní ochranu ve smyslu azylu, neboť právě s tím se v současné praxi setkáváme nejčastěji, kdy tak považuji za důležité se právě tomuto tématu v rámci své diplomové práce věnovat.

5.1 Mezinárodní ochrana/azyl cizinců

Azyl je útočištěm, které se poskytuje pronásledované osobě a jako institut ochrana je již poměrně starý. Základy tzv. záštity lze vypočítat již v prvobytně pospolné společnosti. Záštita byla ochranou, jež byla poskytována ohrožené osobě a vyplývala například z výjimečnosti víry a respektu ke svatým místům a osobám.⁴⁸ Azyl je poskytován osobám prchajícím ze své domoviny z důvodu jejich pronásledování nebo hrozby jiné vážné újmy mající původ ve vlastní zemi, což vyvolává potřebu mezinárodní ochrany. Azyl byl jako základní právo uznán již v roce 1951 v Ženevské úmluvě o ochraně uprchlíků. V této úmluvě byl vytvořen základ moderního právního systému na ochranu lidí, kteří byli donuceni k útěku ze své země před pronásledováním. V Evropské Unii, jakožto v oblasti otevřených hranic a svobody pohybu, potřebují členské státy určitý společný přístup k zajištění ochrany uprchlíků. Jednotný přístup spočívá ve sjednocení postupů, které musí být zároveň spravedlivé a účinné v rámci celé Evropské Unie. S ohledem na tuto skutečnost se státy EU zavázaly k tomu, že vytvoří společný evropský azylový systém a díky němu azyl nikdy nebude „loterií“. Členské státy EU mají společnou odpovědnost za důstojné přijímání žadatelů o azyl, za spravedlivé zacházení s nimi, za posuzování jejich případů podle jednotných zákonů. Jinými slovy bez ohledu na to, kde žadatelé svou žádost uplatní, měl by být výsledek jejího projednání obdobný.⁴⁹

---

⁴⁸ ČEPELKA, Čestmír, Dalibor JÍLEK a Pavel ŠTURMA. *Azyl a uprchlictví v mezinárodním právu*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1493-8.

⁴⁹ *Common European Asylum System* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum_en

5.1.1 Uprchlíci a migranti

V dnešní době se velice často setkáváme s tím, že lidé zaměňují tyto dva pojmy, ačkoli je mezi nimi velký, především právní, rozdíl. Proto považují za velice důležité vysvětlit, jaký je rozdíl mezi uprchlíkem a migrantem. Za uprchlíky považujeme takové osoby, které svou zemi opouštějí, protože prchají před ozbrojeným konfliktem, nebo je jejich situace natolik nebezpečná, že není dále možné v zemi setrvávat. Uprchlíci překračují hranice, aby našli bezpečí v okolních zemích.⁵⁰ Vymezení pojmu uprchlík je poměrně snadné z hlediska pozitivního práva. V Úmluvě o právním postavení uprchlíků z 28. července 1950 ve znění protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků z 21. ledna roku 1967⁵¹ je stanoveno, že uprchlíkem je osoba, která : „*se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti; totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí, a která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit.*“⁵²

Ze samotné úmluvy právo na vstup, ani na udělení azylu odvodit nelze. Na rozdíl od uprchlíků migrantům žádná přímá hrozba nehrozí. Hlavních důvodů, proč migranti překračují hranice, je hned několik. Můžeme mezi ně radit práci, vzdělání, zlepšení životní úrovně, ale také jejich spojení s rodinnými příslušníky. Po návratu domů, tedy do země, kde mají státní občanství, se jejich právní postavení nemění, kdežto postavení uprchlíků země však řeší podle vlastních zákonů.⁵³

---

⁵⁰ *Pojmy a otázky: Kdo je uprchlík a kdo migrant?* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/aktualne/nazory-a-komentare/pojmy-a-otazky-kdo-je-uprchlik-a-kdo-migrant/>

⁵¹ POŘÍZEK, Pavel. Vstup cizince na území státu: pohled mezinárodního, unijního a českého práva. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 9788072019076, str. 220.

⁵² čl. 1A Úmluvy o právním postavení uprchlíků

⁵³ *Pojmy a otázky: Kdo je uprchlík a kdo migrant?* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/aktualne/nazory-a-komentare/pojmy-a-otazky-kdo-je-uprchlik-a-kdo-migrant/>

5.1.2 Právní úprava azylového práva

Azylové právo můžeme rozdělit na tři vzájemně se prolínající kategorie, a to:

- mezinárodní právo,
- komunitární právo,
- vnitrostátní právo.

Mezinárodně právní úprava

Do mezinárodně právní úpravy řadíme dva velice důležité dokumenty, a to Úmluvu o právním postavení uprchlíků, která bývá známá také pod názvem Ženevská úmluva (dále jen „Úmluva“) a Protokol týkající se právního postavení uprchlíků.⁵⁴ Úmluva je mezinárodní smlouvou, kterou můžeme v současné době považovat za jeden z nejdůležitějších dokumentů upravující především povinnost států vůči uprchlíkům. Byla přijata z toho důvodu, aby nastavila pravidla v poválečné Evropě. V Úmluvě byly vymezeny podmínky, které musely být splněny k tomu, aby mohla být konkrétní osoba považována za uprchlíka.⁵⁵

V roce 1967 byla Úmluva doplněna tzv. Newyorským protokolem. Newyorský protokol byl významný proto, že zrušil časové omezení Úmluvy a definoval princip non-refoulement, kterému níže věnuji samostatnou podkapitolu.

Dalším dokumentem, který řadíme do mezinárodní právní úpravy je Evropská úmluva o ochraně lidských práv, která byla sjednána Radou Evropy v roce 1950 a byla podepsána v Římě. Již její název napovídá, že v Evropské úmluvě najdeme základní katalog lidských práv. Aby bylo zajištěno plnění jejich závazků, vznikl podle článku 19 Evropský soud pro lidská práva, který bude taktéž předmětem samostatné podkapitoly. Azyl však v Evropské úmluvě nikde zmíněn není, a proto uprchlík nemá možnost domáhat se porušení práva azylu, má však jiné možnosti dovolání se porušení práv, která jsou Evropskou úmluvou garantována, například⁵⁶:

- článek 3 – zákaz mučení,
- článek 4 - zákaz otroctví a nucené práce,

⁵⁴ *Azylové právo a právo týkající se migrace* [online]. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/azylove-pravo-a-pravo-tykajici-se-migrace?browser=mobi>

⁵⁵ *Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků* [online]. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/zenevska-umluva-o-pravnim-postaveni-uprchliku/>

⁵⁶ *Azylové právo a právo týkající se migrace* [online]. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/azylove-pravo-a-pravo-tykajici-se-migrace?browser=mobi>

- článek 5 – právo na osobní svobodu a osobní bezpečnost,
- článek 8 – právo na respektování soukromého a rodinného života,
- článek 12 - právo na uzavření manželství.⁵⁷

Komunitární právo

Oproti mezinárodní úpravě azylového práva, v úpravě práva komunitárního existuje garance práva azylu, konkrétně v Listině základních práv Evropské Unie v článku 18.⁵⁸

„Článek 18

Právo na azyl

Právo na azyl je zaručeno při dodržování Ženevské úmluvy o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951 a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků ze dne 31. ledna 1967 a v souladu se Smlouvou o Evropské unii a Smlouvou o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouvy“).⁵⁹

Evropské státy se na základě otevřených hranic Schengenského prostoru se státy EU shodly na společném přístupu k azylu a následně na to vytvořily společný evropský azylový systém CEAS a pojem azyl byl nahrazen pojmem „mezinárodní ochrana“, kdy v sobě zahrnuje kromě samotné mezinárodní ochrany i ochranu doplňkovou. Tento systém je obsažen v mnoha směrnících, pro příklad uvedu pár z nich:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států, (Dublin III),
- Nařízení Rady (ES) č. 343/2003 ze dne 18. února 2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států (Dublin II),

⁵⁷ ČAPEK, Jan. Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]. Praha: Linde, 2010. ISBN 9788072017894.

⁵⁸ *Azylové právo a právo týkající se migrace* [online]. [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/azylove-pravo-a-pravo-tykajici-se-migrace?browser=mobi>

⁵⁹ Listina základních práv Evropské Unie, čl. 18

- NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 603/2013 ze dne 26. června 2013 o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování nařízení (EU) č. 604/2013 kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států, a pro podávání žádostí orgánů pro vymáhání práva členských států a Europolu o porovnání údajů s údaji systému Eurodac pro účely vymáhání práva a o změně nařízení (EU) č. 1077/2011, kterým se zřizuje Evropská agentura pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva,
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

Každý členský stát je adresátem těchto směrnic a jejich povinností je implementovat do svého právního řádu.

Dublin III je přímo aplikovatelný pro všechny státy EU, a proto je považován za nejdůležitější zdroj komunitárního práva. Nařízení Dublin III obsahuje určení státu, který je příslušný pro posouzení žádosti, právo žadatele o mezinárodní ochranu, právo na informace, pravidla, která se týkají procesních záruk a spoustu dalších pravidel, která jsou pro azylové právo velmi důležitá.⁶⁰

Poslední právní úpravou je úprava vnitrostátní, v našem případě tedy česká právní úprava. Tuto úpravu zmíním opravdu velice stručně, neboť cílem mé diplomové práce je odpovídat spíše na dílčí otázky týkající se Evropské Unie a ne vnitrostátního práva České Republiky.

---

⁶⁰ *Azylové právo a právo týkající se migrace* [online]. [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/azylove-pravo-a-pravo-tykajici-se-migrace?browser=mobi>

Mezi nejdůležitější dokumenty obsahující právo azylu v českém právním řádu je pochopitelně Listina základních práv a svobod, kde se azylu týká článek 43:

„Článek 43

Česká a Slovenská Federativní Republika poskytuje azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod. Azyl může být odepřen tomu, kdo jednal v rozporu se základními lidskými právy a svobodami.“⁶¹

Z tohoto článku vyplývá, že Česká republika neposkytuje pomoc všem azylantům, nýbrž pouze těm, kteří jsou pronásledováni za uplatňování politických práv a svobod. Dalším zákonem, který upravuje azylové právo, je Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje především podmínky pro pobyt azylantů, podmínky vstupu, definuje azylová zařízení, atd. Třetím zákonem je Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, který upravuje podmínky, týkající se vstupu cizinců na území ČR a jejich vycestování

5.2 Evropský soud pro lidská práva

Evropský soud pro lidská práva je považován za nejlepší, dalo by se říci i nejdokonalejší mechanismus dodržování lidských práv.⁶²

„ČLÁNEK 19

Ustavení Soudu

K zajištění plnění závazků přijatých Vysokými smluvními stranami v této Úmluvě a jejich protokolech se zřizuje Evropský soud pro lidská práva, dále jen “Soud”. Svou činnost vykonává trvale.“⁶³

---

⁶¹ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 43

⁶² ŠTURMA, Pavel. Příspěvek Evropské úmluvy o lidských právech k rozvoji mezinárodního práva. *Jurisprudence*. 2012, roč. 21, č. 7-8, s. 47.

⁶³ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, čl. 19

Článkem 19 Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv byl zřízen smluvními stranami Evropský soud pro lidská práva. Jeho sídlo se nachází ve Štrasburku a veřejná zasedání, která soud pořádá, se konají v Paláci lidských práv.

Hlavní činností Evropského soudu je rozhodování o stížnostech, které jsou směřovány proti členským státům. Žalovat členský stát může jednotlivec nebo skupina osob, případně i stát či nevládní organizace. Jednací řád, který soud vydává, upřesňuje jeho organizaci.⁶⁴

5.3 Zásada non-refoulement

Tato zásada, která je označována jako tzv. princip nenavracení, spatřila světlo světa již v roce 1933 ve 3. článku Úmluvy o právním postavení uprchlíků. Následně se objevila o několik let později, konkrétně v Úmluvě o právním postavení uprchlíků z roku 1950, kde se objevila v článku 33 a zní takto:

„Žádný smluvní stát nevyhostí jakýmkoli způsobem nebo nevrátí uprchlíka na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení.“

V druhém odstavci jsou vymezeny osoby, na něž se princip nevztahuje. Těmito osobami mohou být ti, kteří jsou v hostitelské zemi považováni za nebezpečné nebo jsou usvědčeni ze zvláště závažného trestného činu a jsou pro společnost hostitelské země považováni za nebezpečí.

Pro uprchlíky představuje tento princip určité záruky, že se nebudou muset vrátit do země, kde jim hrozí, že je bude někdo pronásledovat. Navrácení nebudou až do chvíle, dokud situace nebude řádně posouzena.⁶⁵

---

⁶⁴ PROUZOVÁ, Anna. Evropský soud pro lidská práva: organizace, pravomoci a řízení. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072015001.

⁶⁵ *Non-refoulement* [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/non-refoulement/>

5.4 EU jako prostor ochrany – společný evropský azylový systém

Evropská Unie jako oblast ochrany se již od roku 1999 snaží vytvořit společný evropský azylový systém a tím zlepšit stávající právní rámec této oblasti. V letech 1999-2005 bylo přijato několik legislativních opatření, která zakotvila společné základní standardy pro azyl. Kromě právního legálního definování azylu bylo velice důležité také posílení finanční solidarity, a to zřízením Evropského uprchlického fondu. V roce 2001 směrnice o dočasné ochraně umožnila společnou reakci EU na masový příliv osob, které se nemohly vrátit do své domovské země.

Ve chvíli, kdy skončila první fáze, bylo velice nutné určit směr, kterým by se měl CEAS vydat. Zelená kniha, která vyšla v roce 2007 byla základem pro rozsáhlé veřejné diskuze. Odpovědi spolu s výsledky vyhodnocení způsobu, jak byly prováděny stávající nástroje, byly základem pro politický plán Evropské komise pro výzkum azylu, který byl předložen v roce 2008. V plánu politiky jsou uvedeny tři pilíře, které podporují rozvoj společného evropského azylového systému (CEAS):

- přiblížení a sladění standardů ochrany a sjednocení dalších právních předpisů členských států v oblasti azylu,
- efektivní praktická spolupráce,
- větší solidarita a odpovědnost mezi státy EU vzájemně a dále mezi státy EU a třetími zeměmi.

V roce 2017 byla schválena nová pravidla Evropské Unie, která stanoví společná pravidla a silnou spolupráci, aby se zajistilo, že se s žadateli o azyl zachází rovnoměrně ve spravedlivém systému, který ať se uplatní kdekoli, bude všude stejný. Novelizovaná směrnice o azylových zařízeních se zaměřuje především na rychlejší, spravedlivější a kvalitnější rozhodování o azylu. Žadatelé o azyl se zvláštními potřebami obdrží potřebnou podporu, aby mohli vysvětlit všechny důvody své žádosti a bude především zajištěna větší ochrana nezletilých osob bez doprovodu a také obětí mučení. Tato směrnice dále zaručuje, že pro žadatele o azyl v Evropské Unii existují humánní materiální podmínky pro přijetí a že jsou plně respektována základní práva dotčených osob. Dále zajišťuje, že institut zadržení osoby se použije až jako nejzazší možnost. Směrnice objasňuje důvody, pro které by měla být udělena mezinárodní ochrana, a proto rozhodnutí o azylu má větší právní sílu než kdy dříve. Rovněž dochází ke zkvalitnění přístupu

k právům a integračním opatřením pro osoby, které požívají mezinárodní právní ochrany.

Novelizace nařízení z Dublinu zvyšuje ochranu žadatelů o azyl během procesu řízení státu, který je příslušný pro posuzování žádosti, a objasňuje pravidla, jimiž se řídí vztahy mezi členskými státy. Tím vytváří systém, který dokáže odhalit počáteční problémy v otázkách azylu a přijímání azylantů a řeší příčiny těchto problémů dříve, než se rozvinou do neřešitelných krizí. Novela nařízení o systému EURODAC umožňuje přístup k databázi EU, otisků prstů žadatelů o azyl, avšak za velice přísných pravidel, aby mohly být odhaleny, vyšetřeny nebo aby mohlo být zabráněno nejzávažnějším případům, jako jsou vraždy nebo teroristické útoky.⁶⁶

5.5 Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu EASO

Úřad EASO byl zřízen v roce 2011 a hlavním cílem jeho zřízení bylo posílení praktické spolupráce mezi členskými státy v otázkách, které se týkají azylu a dále také pomoc členským státům při plnění jejich povinností v rámci společného evropského azylového systému (CEAS). EASO je střediskem odborných znalostí v oblasti azylu a poskytuje vědeckou a technickou podporu členským státům, především těm, jejichž azylové a přijímací systémy jsou pod silným tlakem. Prostřednictvím své podpůrné funkce pomáhá EASO členským státům EU při plnění jejich evropských a mezinárodních závazků v oblasti azylu. Cíle EASO jsou následující:

- usnadnit, koordinovat a rozvíjet praktickou spolupráci mezi členskými státy EU v oblasti azylu, a to tak, že se usnadní výměna informací,
- přispívat k tvorbě společného evropského azylového systému shromažďováním a výměnou informací o osvědčených postupech, vypracováním pravidelných zpráv o situaci v oblasti azylu v EU a vymezením technických směrů pro provádění azylových nástrojů Unie,

---

⁶⁶Common European Asylum System [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum_en

- koordinovat činnosti, které se týkají informací o zemích původu, získáním spolehlivých, relevantních a přesných informací a vypracováním zpráv o zemích původu,
- podporovat členské státy EU, které podléhají zvláštnímu tlaku působící na jejich azylové a přijímací systémy, poskytnutím technické a provozní pomoci.

V květnu roku 2016 předložila Komise v rámci své navrhované reformy systému CEAS návrh na změnu stávajícího evropského podpůrného úřadu pro otázku azylu na plnohodnotnou agenturu Evropské unie pro azyl. Cílem návrhu je posílit úlohu úřadu EASO a jeho rozvíjení na agenturu, která usnadňuje provádění a zlepšuje fungování systému CEAS. Agentura EU pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů EU-LISA úspěšně zahájila svou činnost 1. prosince 2012. Splňuje úkoly pro provozní řízení SIS II, VIS a EURODAC. Hlavním provozním úkolem je zajištění, aby tyto systémy fungovaly 24 hodin denně, sedm dní v týdnu. Mezi její další povinnosti patří přijetí nezbytných bezpečnostních opatření a zajištění bezpečnosti a integrity dat, jakož i dodržování pravidel na ochranu osobních údajů. Centrála sídlí v Tallinu (Estonsko), zatímco provozní řízení se uskutečňuje ve Štrasburku (Francie).

5.6 Azylové řízení

Směrnice o azylovém řízení stanoví společné postupy pro udělení a odnětí mezinárodní ochrany členskými státy EU. Poskytuje se lidem, kteří uprchli z pronásledování nebo před hrozbou vážné újmy a žádají o mezinárodní ochranu v EU. Díky zmíněné směrnici je členskými státy umožněno konat účinné azylové řízení.

Směrnice o azylovém řízení byla přijata Evropským parlamentem a Radou v roce 2013 a do července 2015 měla být implementována do vnitrostátních právních předpisů členských států. Klíčové vlastnosti směrnice vytváří soudržný systém, který zajišťuje, že rozhodnutí o žádostech o mezinárodní ochraně jsou přijímána účinněji a spravedlivěji. Došlo ke stanovení jasných pravidel pro podávání žádostí, které zajistí, aby každý, kdo si přeje žádat o mezinárodní ochranu, mohl tak učinit rychle a efektivně. Zároveň byla stanovena lhůta pro

posuzování žádostí (v zásadě šesti měsíců v administrativní fázi), přičemž se stanoví možnost urychlit u žádostí, které mohou být neopodstatněné. Směrnice dále poskytuje dostatečnou podporu těm, kteří potřebují zvláštní záruky-například z důvodu jejich věku, zdravotního postižení, nemoci-včetně zajištění dostatečného času na účinnou účast na postupu. Další výhodou je stanovení jasnějších pravidel pro odvolání před soudy nebo tribunály.⁶⁷

5.7 Průběh azylového řízení:

5.7.1 Posuzování skutečností a okolností

Každý, kdo žádá o poskytnutí mezinárodní ochrany, musí automaticky předložit všechny poklady, které jsou potřebné k tomu, aby členský stát mohl žádost posoudit. Naopak povinností členského státu je přijetí každé žádosti, tedy i takové, kde je nezbytné její náležitosti doplnit ve spolupráci s žadatelem. Mezi podklady potřebné k přijetí žádosti patří všechny dokumenty, které uvádějí jeho věk, původ, totožnost a jiné důležité informace. Žadatel musí uvést, proč žádá o mezinárodní ochranu. Každá žádost o mezinárodní ochranu se posuzuje jednotlivě, nikdy ne hromadně. Při samotném posuzování jsou velice důležité a zohledňované tyto údaje:

- významné skutečnosti, které se týkají země původu,
- žadatelova významná prohlášení,
- informace o tom, zda u žadatele proběhlo, nebo by případně mohlo proběhnout pronásledování, případně zda by mohl utrpět, nebo utrpěl vážnou újmu,
- osobní informace o žadateli, jako jsou věk, pohlaví původ,
- skutečnost, zda podmínky pro požádání o mezinárodní ochranu nevyvolal žadatel sám.⁶⁸

Každému žadateli jsou poskytnuty určité záruky jako je například právo na tlumočnicka, na poskytování informací v jazyce, jemuž rozumí, a právo na

---

⁶⁷ *Common European Asylum System* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum_en

⁶⁸ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany, čl. 4

informace, které jsou zohledňovány při vyřizování jejich žádosti. Před rozhodnutím o žádosti má každý žadatel právo na osobní pohovor s pracovníkem rozhodujícího orgánu k tomu, aby detailně vysvětlil, které důvody ho vedly k odchodu ze své země. Během osobního pohovoru existuje také možnost žadatele vysvětlit důvody, proč k žádosti nebyly přiloženy dokumenty, které k ní přiloženy být měly.

Členský stát si může určit, jestli požaduje lékařskou prohlídku žadatele, či nikoli. Prohlídka by měla být provedena především proto, aby bylo zjištěno, zda žadatel utrpěl nějakou vážnou újmu a lze ji provést pouze s jeho souhlasem. Kromě určitých výjimek, má každý, kdo podal žádost o mezinárodní ochranu, právo setrvat v tom členském státě, ve kterém žádost podal, až do té doby, dokud nebude správním orgánem vydáno rozhodnutí.⁶⁹

5.7.2 Řízení o posouzení žádosti

Povinností členských států při vyřizování žádostí je zajištění průběhu řízení bez zbytečných průtahů a jeho soulad se zásadami a právními předpisy a především, aby celé řízení skončilo do šesti měsíců ode dne jeho zahájení. Ale samozřejmě, jako obvykle existuje pár výjimek, kdy je možné tuto lhůtu prodloužit, avšak maximálně o tři měsíce. Například, je-li případ příliš složitý na posouzení nebo žádá-li o mezinárodní ochranu více státních příslušníků třetí země. Pokud tato situace nastane a členský stát nebude moci o žádosti rozhodnout do šesti měsíců, musí o tom žadatele informovat a sdělit mu, z jakých důvodů došlo k prodloužení a kdy má očekávat rozhodnutí o jeho žádosti.

Bývá zvykem, že členské státy posuzují určité žádosti o mezinárodní ochranu přednostně, a to v případech:

- Je-li žádost opodstatněná,
- Je-li žadatelem nezletilá osoba bez doprovodu nebo jedná-li se o osobu, která potřebuje zvláštní záruky,

Urychlení řízení o posouzení žádosti nebo dokonce jeho uskutečnění na hranicích či v tranzitním prostoru může nastat také v té situaci, kdy:

---

⁶⁹ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany čl. 18

- žadatel neuvedl ve své žádosti ty okolnosti, díky kterým může být uznán za osobu, jež požívá mezinárodní ochranu,
- žadatel pochází ze země, kde je bezpečno,
- žadatel předložil údaje či doklady, které byly nepravdivé,
- žadatel vědomě zničil doklady totožnosti nebo cestovní doklady,
- žadatel podal nepřipustnou žádost,
- žadatel může být pro členský stát hrozbou pro veřejný pořádek a bezpečnost státu,

Splňuje-li příslušník třetí země podmínky a nejsou dány žádné důvody, proč jeho žádost odmítnout, vydá správní orgán rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany.⁷⁰ Pokud však žadatel nesplňuje podmínky nebo mu z jiného důvodu nebyla přiznána mezinárodní ochrana, má právo na odvolání proti zamítavému rozhodnutí o jeho žádosti. Taková situace může nastat tehdy, když cizinec sice nebude splňovat všechny podmínky pro udělení mezinárodní ochrany, ale zároveň existuje možnost, že v případě návratu cizince do země, jejímž je příslušníkem, by mu hrozilo nebezpečí vážné újmy. V takovém případě je možné žadateli udělit tzv. doplňkovou ochranu.⁷¹

5.8 Doplňková ochrana

Jak jsem již zmínila v předchozí podkapitole, doplňková ochrana pokrývá ty situace, ve kterých žadatel nesplňuje všechny podmínky, které jsou stanovené pro udělení azylu, avšak zároveň je zde obava, že mu hrozí nebezpečí „vážné újmy“ v případě, že by se vrátil do své země. Za hrozbu „vážnou újmu“ je v zákoně č. 325/1999 Sb. považováno:

§ 14a

„(2) Za vážnou újmu se podle tohoto zákona považuje

a) uložení nebo vykonání trestu smrti,

b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu,

⁷⁰ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2013/32/EU čl.31

⁷¹ ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871, str.

*c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu.*⁷²

Hlavní rozdíl mezi azylem a doplňkovou ochranou je takový, že v případě azylu musí existovat individuální ohrožení, tedy ohrožení toho, kdo o azyl žádá, zatímco u doplňkové ochrany se může jednat o jiné ohrožení než individuální. Může se jednat např. o ozbrojený konflikt nebo jiné druhy obecného nebezpečí.

Doplňková ochrana se uděluje na jeden nebo dva roky. Pokud žadatel chce tuto lhůtu prodloužit, musí o její prodloužení požádat, což pro něho znamená autoritativní přezkum celé situace. Posuzující orgán tedy opětovně přezkoumává, zdali stále trvají důvody a podmínky pro udělení doplňkové ochrany.⁷³

5.9 Právo na respektování rodinného života

Nejčastější legální cestou migrace do členských států EU je sloučení rodiny, které představuje přibližně třetinu ze všech příchodů, které státní příslušníci třetích zemí podnikají do zemí EU. Studie nám však říkají, že na národní úrovni je obecný nedostatek komplexních informací a údajů o slučování rodin. Statistiky rovněž identifikují společné a zároveň rozdílné rysy mezi postupy členských států v této oblasti i přesto, že se tyto postupy a podmínky řídí rámcem, který stanovila Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny. Přestože byly zjištěny určité rozdíly ať již v právech nebo postupech, které mají k dispozici sponzoři (viz. níže), rovněž bylo zjištěno, že osoby požívající podpůrné ochrany a uprchlíci (kteří nespádají pod směrnici o sloučení rodiny) mají zřejmě stejný prospěch v této oblasti, tedy v přístupu ke sloučení rodiny na území Evropské Unie. V roce 2011 některé členské státy EU přijaly řadu nových postupů, které jsou užitečné k tomu, aby podpořily právo na sloučení rodiny. Studie dále potvrzují, že se toto právo bude na úrovni EU, ale i v jednotlivých členských státech, nadále rozšiřovat.⁷⁴

---

⁷² §14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu

⁷³ *Žadatelé o mezinárodní ochranu* [online]. [cit. 2019-03-4]. Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/poradna/informace-pro-cizince/zadatele-o-mezinarodni-ochranu>

⁷⁴ *Family Reunification of Third-Country Nationals in the EU plus Norway: National Practices* [online]. [cit. 2019-03-4]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/00_family_reunification_synthesis_report_final_en_print_ready_0.pdf

5.10 Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny

Tato směrnice obecně stanoví podmínky pro výkon práva na sloučení rodiny státními příslušníky třetích zemí, a to včetně uprchlíků, kteří na území členských států pobývají. V preambuli směrnice je potvrzeno, že:

„Sloučení rodiny je nezbytné k umožnění rodinného života. Napomáhá k vytvoření sociálně kulturní stability usnadňující integraci státních příslušníků třetích zemí v členských státech, což současně podporuje hospodářskou a sociální soudržnost, základní cíl Společenství stanovený Smlouvou.“⁷⁵

Další důležitou otázkou, na kterou je zde upozorňováno, je nutnost věnování větší pozornosti uprchlíkům a stanovení dalších podmínek pro uplatnění jejich práva na příznivější život. Je totiž zřejmé, že uprchlíci opustili svou domovinu z těch důvodů, které jim zde brání vést rodinný život. V kapitole V. je možné nalézt preferenční podmínky týkající se uprchlíků, avšak každý členský stát si může tyto podmínky v určitých situacích upravit či omezit dle svých dispozic a vnitřních potřeb. Omezení v tomto případě může spočívat v tom, že se ustanovení použije pouze pro ty uprchlíky, jejichž rodinné vztahy vznikly před jejich vstupem na území členského státu.⁷⁶

Případy, na které se tato směrnice nepoužije, vymezuje článek 3 odst. 2, 3:

„2. Tato směrnice se nepoužije, pokud je osoba usilující o sloučení rodiny

a) žadatelem o přiznání právního postavení uprchlíka a o její žádosti dosud nebylo pravomocně rozhodnuto;

b) oprávněna pobývat v členském státě na základě dočasné ochrany nebo žádá o povolení k pobytu na tomto základě a vyčkává rozhodnutí o svém právním postavení;

c) oprávněna pobývat v členském státě na základě podpůrné formy ochrany v souladu s mezinárodními závazky, vnitrostátními právními předpisy či

⁷⁵ Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny, preambule (4)

⁷⁶ The “Essential Right” to Family Unity of Refugees and Others in Need of International Protection in the Context of Family Reunification [online]. [cit. 2019-03-8]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/5a8c413a7.pdf>

postupy členských států nebo je žadatelem o povolení k pobytu na tomto základě a vyčkává rozhodnutí o svém právním postavení.

3. Tato směrnice se nevztahuje na rodinné příslušníky občana Unie.⁷⁷

5.10.1 Definice pojmů k směrnici

Na začátku této kapitoly bych ráda vymeziła některé pojmy, které se k této směrnici a vůbec k tomuto tématu vztahují. Prvním pojmem je „osoba usilující o sloučení rodiny“, která bývá také označována jako „sponzor žádosti o sloučení rodiny“. Touto osobou mám na mysli státního příslušníka třetí země, který žádá o sloučení rodiny a zároveň je držitelem povolení k pobytu na území členského státu a tento nebo jeho rodinní příslušníci žádají, abych jejich rodina mohla být sloučena. Žadatel o sloučení rodiny musí mít povolení k pobytu s dobou platnosti alespoň na jeden rok, neboť díky tomu se dá předpokládat, že získá právo k trvalému pobytu. „Sloučení rodiny“ pak znamená, že rodinní příslušníci příslušníka třetí země, který je držitelem povolení k pobytu, vstoupí na území členského státu za účelem, aby byla zachována celistvost rodiny. Nezáleží však na tom, zda rodinné vztahy existovaly před vstupem na území nebo až po vstupu.⁷⁸

5.10.1.1 Členové rodiny

V článku 4 odst.1 je uvedeno, že rodinní příslušníci podle této směrnice, tj. manžel a nezletilé děti, mají právo na sloučení rodiny. Díky tomuto článku jsou členským státům ukládány přesné povinnosti a jsou jim dána jasně vymezená odpovídající individuální práva, neboť v případech, které jsou v této směrnici uvedeny, nemají členské státy možnost vlastního uvážení. Nezletilé děti (a to i osvojené) sponzora nebo jeho manžela mají taktéž nárok na sloučení rodiny. Jedinou podmínkou je, aby sponzor nebo jeho manžel pečovali o dítě, a to na nich bylo závislé. Členské státy mohou v případě dětí, které jsou v opatrovnictví více opatrovníků, povolit sloučení pouze v tom případě, poskytne-li k tomu druhý z opatrovníků svůj souhlas. Pojem „opatrovnictví“ lze chápat jako soubor práv a povinností, které se týkají péče o dítě a v tomto případě tedy konkrétně i právo

---

⁷⁸ Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny článek č. 2,3

k určení bydliště dítěte. „Společná výchova“ je taková výchova, která má být vykonávána společně. Rozhodnout o místě bydliště může jeden držitel rodičovské zodpovědnosti bez souhlasu toho druhého pouze v případě, rozhodl-li tak soud nebo mu toto oprávnění dává přímo zákon.

Obecně je vždy potřeba, aby byla prokázána dohoda mezi rodiči, která bude v souladu s právními předpisy daného členského státu, případně v souladu s právem mezinárodním.⁷⁹

5.10.1.2 Požadavky pro výkon práva na sloučení rodiny

V této podkapitole uvedu požadavky, které jsou kladeny na sponzory nebo jejich rodinné příslušníky, kteří žádají o sloučení rodiny, a to:

- ubytování ve vhodných podmínkách, jež splňuje hygienické standardy,
- zdravotní pojištění pro sponzora i členy jeho rodiny,
- pravidelné a dostatečné finanční zdroje, které slouží k udržení rodiny a v takové míře, že není nutné čerpat jakékoli dávky státní sociální podpory.

Mimo tyto základní požadavky mají členské státy právo požadovat od příslušníků třetích zemí, aby dodržovali některá integrační pravidla související buď s příchodem nebo odchodem ze země. Týká-li se požadavek složení zkoušky (například znalosti jazyka), určil SDEU, že znalosti, které jsou požadovány, by měly podporovat integraci, neměly by porušovat směrnici a poplatky za ně by měly být přiměřené. V případě, že manžel sponzora nesloží zkoušku, je povinností členských států vzít v úvahu pozadí situace (věk manžela, vzdělání, atd.) a vynaložené úsilí manžela, aby mohlo být zabráněno tomu, že zkouška bude překážkou pro výkon práva na sloučení rodiny.

Slučování rodin uprchlíků podléhá zvláštním, pro ně výhodnějším pravidlům, zakotvených ve směrnici o slučování rodin. Tato výhodnější pravidla spočívají například v úlevách od splnění některých materiálních požadavků, např.

---

⁷⁹*Family Reunification of Third-Country Nationals in the EU plus Norway: National Practices* [online]. [cit. 2019-03-1]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/00_family_reunification_synthesis_report_final_en_print_ready_0.pdf

již zmíněného pravidelného a dostatečného materiálního zdroje pro udržení rodiny. Úleva může být také částečná, kdy je požadavek na materiální zajištění nezbytné plnit kupříkladu pouze do uplynutí tří měsíců ode dne udělení statutu uprchlíka.⁸⁰

5.11 Praktické překážky při slučování rodin

Uprchlíci a osoby, jež požívají doplňkovou ochranu v praxi často čelí mnoha překážkám, když se snaží realizovat své právo na rodinný život. Evropská komise poznamenala, že:

„Uprchlíci se potýkají s různými obtížemi v reálném životě spojenými s jejich ojedinělou situací a odlišnými od problémů, kterým čelí ostatní příslušníci třetích zemí (např. problémy udržet kontakt s rodinou, která zůstala v zemi původu). Uprchlíci navíc mohou strávit dlouhou dobu v exilu nebo na území některého členského státu při čekání na výsledky azylového řízení, a rodinu mohou založit během této doby. Uprchlíci také nemusí vědět, že mají ještě nějaké žijící příbuzné nebo nejsou schopni podat o místě svého pobytu zprávu nebo nemohou poskytnout doklady nezbytné pro žádost o sloučení rodiny během krátkého období po obdržení statusu ochrany. Jejich rodinní příslušníci přitom mohli projít podobnými konfliktními a traumatickými situacemi plnými utrpení, jakými prošli sami uprchlíci.“⁸¹

V celé Evropě existuje mnoho praktických překážek, které brání znovusjednocení rodiny a které zároveň vedou k tomu, že jsou rodiny od sebe déle odloučené a bohužel nejsou žádné reálné možnosti k plošnému docílení změny takové situace.

K demonstraci toho, o jaké překážky se jedná, uvádím několik příkladů:

- Nedostatek včasných informací,
- Obtíže při získávání víz a jiných cestovních dokumentů,

---

⁸⁰Family Reunification of Third-Country Nationals in the EU plus Norway: National Practices [online]. [cit. 2019-03-1]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/00_family_reunification_synthesis_report_final_en_print_ready_0.pdf

⁸¹ ZELENÁ KNIHA o právu na sloučení rodiny státních příslušníků třetích zemí, kteří pobývají v Evropské unii (Směrnice 2003/86/ES), odst. 4.2

- Administrativní zpoždění, která mohou celkový proces protáhnout až na několik let.⁸²

5.12 Nedostatek právní pomoci

Právní předpisy, které neobsahují přístup k právní pomoci a podpoře, týkající se sloučení rodiny, mohou představovat vážné překážky účinného sloučení rodiny. Takové poradenství a podpora může být velice kritická především pro ty osoby, které požívají mezinárodní ochranu, neboť velice často je nutné, aby byly pochopeny složité právní otázky. Proto je velice důležité, aby existovala možnost odvolat se proti negativním rozhodnutím týkajících se řízení o sloučení rodiny. Přístup k právní pomoci a možnost odvolání se jsou hlavním klíčem k tomu, aby bylo dodržováno právo na účinný prostředek nápravy, jež je zaručen článkem 13 EÚLP⁸³:

„Článek 13 - Právo na účinné opravné prostředky

Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“⁸⁴

Další právo, které musí být dodržováno, je stanoveno v Listině základních práv Evropské Unie, v článku č. 47, jako právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces, kde je uvedeno:

„Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem.

---

⁸² The “Essential Right” to Family Unity of Refugees and Others in Need of International Protection in the Context of Family Reunification [online]. [cit. 2019-03-8]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/5a8c413a7.pdf>

⁸³ The “Essential Right” to Family Unity of Refugees and Others in Need of International Protection in the Context of Family Reunification [online]. [cit. 2019-03-8]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/5a8c413a7.pdf>

⁸⁴ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb. o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících, čl. 13

Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován.

*Bezplatná právní pomoc je poskytnuta všem, kdo nemají dostatečné prostředky, pokud je to nezbytné k zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti.*⁸⁵

V článku 18 směrnice o slučování rodin je rovněž uvedeno, že členské státy mají povinnost zajistit, aby osoby, které usilují o sloučení rodiny, měly právo se obrátit na soud v případě, že jejich žádost byla zamítnuta, že bylo nařízeno jejich navracení nebo že nebyla prodloužena doba jejich pobytu.⁸⁶

SDEU dne 13. prosince roku 2017 rozhodl o požadavku na soudní opravný prostředek v případě zamítnutí víza dle vízového kodexu. NSS v Polsku požádal SDEU aby posoudil, zda je polská právní úprava v souladu s právem Evropské Unie, neboť v současné době neexistuje možnost odvolání se k správnímu soudu proti rozhodnutí, ve kterém je zamítnuto vízum osobě, jež žádá o sloučení rodiny a zároveň má povolení k dočasnému pobytu za účelem sloučení rodiny. Soudní dvůr EU vydal rozsudek, ve kterém bylo uvedeno, že orgány státu při zkoumání žádostí o víza mají sice široký prostor pro uvážení (týkající se podmínek uplatňování důvodů pro zamítnutí a hodnocení relevantních okolností), který však nemá vliv na to, že tyto orgány přímo uplatňují unijní právo. Článek 47 listiny potvrzuje zásadu účinné soudní ochrany a jak jsem již zmínila výše, v jeho prvním pododstavci je uvedeno, že každý, jehož práva zaručena právem Unie byla porušena, má právo na účinné prostředky nápravy. Z toho vyplývá, že musí být zaručeno právo na soudní odvolání.⁸⁷

5.13 Právní postavení cizinců po sloučení rodiny

V některých členských státech, kde se rodinní příslušníci stávají osobami požívajícími mezinárodní ochranu, získávají zároveň i stejné postavení, kdy tedy mají i přístup ke stejným právům a stejné podpoře, jako má jejich sponzor. Existují však i členské státy, které rodinným příslušníkům po sloučení rodiny

⁸⁵ Listina základních práv evropské unie, čl. 47

⁸⁶ Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny, čl. 18

⁸⁷ C 403/16 rozsudek Soudního dvora ze dne 13. prosince 2017 ve věci Soufiane el Hassani proti Minister Spraw Zagranicznych [online]. [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=201391&pageIndex=0&doclang=cs&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=48>

neumožňují získat stejné právní postavení, jako mají jejich sponzoři. Typickým příkladem je situace, kdy povolení k pobytu rodinných příslušníků je pouze dočasné, což v praxi znamená, že je jejich přístup k integraci výrazně omezen.

Členské státy, které jsou členy výkonného výboru Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, doporučují udělování stejného právního postavení a výhod rodinným příslušníkům, jako jsou tyto uděleny členovi rodiny, který byl formálně uznán jako uprchlík. Hlavním důvodem tohoto doporučení je podpora rychlé integrace rodin uprchlíků. Výbor ministrů Rady Evropy také doporučil, aby po sloučení rodiny bylo rodinným příslušníkům uděleno povolení k pobytu, které bude mít stejné časové trvání, jako má povolení jejich sponzora. Taktéž by jim mělo být uděleno povolení k zaměstnání.⁸⁸

Směrnice o slučování rodin ve svém článku 13 odst. 1 uvádí:

„Jakmile je žádosti o sloučení rodiny vyhověno, povolí dotyčný členský stát vstup rodinného příslušníka nebo příslušníků. V tom případě dotyčný členský stát usnadní získání požadovaných víz.“⁸⁹

Pokud je právní postavení závislé na statutu sponzora, může být cesta k určitému nezávislému postavení dlouhá. Tato závislost však může mít i nepříjemné následky pro rodinné příslušníky, a to především v případě, kdy se člen rodiny stane obětí domácího násilí. Proto Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky doporučuje, aby pobyt rodinných příslušníků nebyl závislý na bydlišti sponzora.

5.14 Judikatura ESLP a ESD o sloučení rodiny

Článek 8 Evropské úmluvy o ochraně základních práv a svobod uvádí, že každému náleží právo na respektování soukromého a rodinného života, ale je třeba mít na paměti, že stát do výkonu tohoto práva může zasahovat, je-li to nezbytné pro národní bezpečnost, hospodářský blahobyt, prevenci nepokojů a

---

⁸⁸ The “Essential Right” to Family Unity of Refugees and Others in Need of International Protection in the Context of Family Reunification [online]. [cit. 2019-03-8]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/5a8c413a7.pdf>

⁸⁹ Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny, čl. 13

zločinnosti, ochranu práv a svobod jiných nebo ochranu zdraví a morálky. Judikatura ESLP, která se týká článku 8 ochraňuje dlouhodobě usídlené migranty proti vyhoštění. Naopak práva rodinných příslušníků na vstup jsou nejistá a v judikatuře Soudního dvora méně chráněná. Seznam povinností, které má stát v kontextu práva na vyhoštění osob, je mnohem obsáhlejší než ten, který zahrnuje povinnost státu přijímat členy rodiny, aby bylo umožněno jednotlivcům naplnění subjektivního práva na rodinný život.

Soudní dvůr poznamenal, že ačkoli je základním cílem článku 8 ochrana jednotlivce před jednáním orgánů veřejné moci, vyplývají obdobné povinnosti i z tzv. „respektu rodinného života“. V této souvislosti je třeba porovnat zájmy jednotlivce a komunity jako celku. V případech, které se týkají přistěhovalců, je výchozím bodem Soudního dvora právo státu k tomu, aby kontroloval vstup cizinců na své území, ale jedná-li se o přistěhovalce v souvislosti s rodinným životem, budou se závazky státu přijímat na své území příbuzné osob, jež mají bydliště v této zemi, lišit podle konkrétních situací.⁹⁰

Ve věci Uner proti Nizozemsku byla projednávána věc o vyhoštění stěžovatele narozeného v Turecku, který žil v Nizozemsku na základě trvalého pobytu. Zde navázal vztah s nizozemskou občankou a narodil se jim syn. Od té doby stěžovatel spáchal několik trestných činů a v roce 1993 byl odsouzen za vraždu. Za to mu byl uložen trest odnětí svobody v délce trvání sedmi let. Během jeho pobytu ve věznici se mu narodil další syn. Obě jeho děti měly nizozemské občanství, kdy v roce 1997 mu bylo náměstkem ministra spravedlnosti odepřeno povolení k trvalému pobytu a zároveň odepřen vstup na území Nizozemska na dobu deseti let, a to v souvislosti s jeho odsouzením za vraždu. Náměstek uvážil, že jeho zločinnost převážila jeho zájem na umožnění vedení rodinného života. Stěžovatel se samozřejmě proti tomuto rozhodnutí bránil, avšak po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody v roce 1998 byl následně umístěn do vazby pro cizince. Koncem roku 1998 byl deportován do Turecka, odkud se pokusil vrátit zpět do Nizozemí. Po třech měsících byl zadržen a opět deportován do Turecka. I přes to, že se stěžovatel snažil ze všech sil, aby mu bylo odepření vstupu zrušeno, na situaci se nic nezměnilo. V roce 2006 byl opět nalezen v Nizozemí a odsouzen

---

⁹⁰ The “Essential Right” to Family Unity of Refugees and Others in Need of International Protection in the Context of Family Reunification [online]. [cit. 2019-03-8]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/5a8c413a7.pdf>

za práci na nelegálním poli konopí ke třem měsícům odnětí svobody a následně opět deportován do Turecka.

Co je ale pro tento případ zásadní je skutečnost, že soud ve svém rozsudku využil řadu kritérií vypracovaných soudem v rozsudku *Boultif v. Švýcarsko*, které je nutné vzít do úvahy ve chvíli, kdy dojde na posuzování, zda je vyhoštění nezbytným opatřením v demokratické společnosti. Hodnotícími kritérii jsou zejména:

- povaha trestného činu a jeho závažnost,
- délka stěžovatelova pobytu v zemi, z níž byl vyhoštěn,
- doba, která uplynula od spáchání trestného činu a stěžovatelovo chování v této době,
- státní občanství zúčastněných osob,
- rodinná situace stěžovatele, tedy faktory, které určují, zda rodinný život páru byl úspěšný,
- jestli věděl/a manžel/ka o tom, že stěžovatel spáchal trestný čin v době, kdy vstupoval/a do rodinného vztahu,
- jestli mají manželé děti, případně kolik a v jakém věku,

V případě *Üner proti Nizozemí* byla tato kritéria rozšířena o další dvě:

- nejlepší zájem a blaho dítěte s ohledem na vážnost problémů, s nimiž se mohou stěžovatelovy děti setkat v zemi, do které je stěžovatel vyhoštěn,
- pevnost sociálních, kulturních a rodinných vazeb s hostitelskou zemí a se zemí destinace.⁹¹

Díky tomuto rozsudku byl v posledním desetiletí požadavek na zohlednění nejlepšího zájmu dítěte Evropským soudem pro lidská práva stále více uznáván. Faktory, které ESLP bere v potaz při posuzování nejlepšího zájmu dítěte, jsou přitom následující:

- vazba s rodičem, případně jinými členy domácnosti,
- stres nebo jiné narušení, které dítě zažilo,
- jakékoli zvláštní potřeby a požadavky na péči.

Posuzuje se také věk dítěte, tedy jestli je adaptabilní a může se přizpůsobit vyhoštění rodičů ze země.⁹²

---

⁹¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Üner proti Nizozemí*, 18.10.2005, stížnost č. 46410/99 [online]. [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/B8CB63845D32AB69C1258368004895F0?openDocument&Highlight=0,U

6 Migrační situace v ČR

Téma migrace je v posledních letech aktuálnější než kdy dříve a podle mého názoru je to téma velice diskutabilní a leckdy problematické. V předchozích kapitolách jsem se zabývala především definicemi a pohledem na migraci jako na právo cizinců. Pojďme se však na migraci podívat i z jiného pohledu. Vždyť přeci to, co je pro jednoho pomoc, nemusí být zároveň i přínosem pro ostatní, tedy konkrétně pro nás, pro občany České republiky.

V této kapitole bych se ráda zaměřila na otázky, jaký názor mají čeští občané na migraci a jak se jejich názory měnily v průběhu posledních let a co je toho příčinou, jaké jsou faktické problémy spojené s migrací, které někdy možná ani běžný člověk nevidí, pokud se do této problematiky vyloženě nesnaží ponořit.

6.1 Migrace v ČR aktuálně

Momentálně nejaktuálnější informace o stavu migrace na území naší republiky v současné době poskytuje ministerstvo vnitra, které uvádí, že migrační situace v naší zemi je dlouhodobě stabilní.

Ve své pravidelné souhrnné zprávě nás informuje o stavu migrace v České republice. 31.12.2018 bylo na našem území registrováno celkem 566 931 osob s cizí státní příslušností, z čehož 290 679 mělo v ČR pobyt trvalý a 276 252 zde žije na základě oprávnění k pobytu přechodnému. Co se týče účelu přechodného pobytu cizinců, převažuje zaměstnání, které tvoří 46,6 %. Na druhém místě je účel pobytu sloučení rodiny s číslem 17,4 % a následuje studium a podnikání. Cizinci, kteří k nám migrují nejvíce, jsou Ukrajinci, Slováci a Vietnamci.

Za rok 2018 bylo v České republice evidováno celkem 1702 osob, které si podaly žádost o mezinárodní ochranu, což je o 251 osob více, než v roce 2017. Je tedy evidentní, že počet žadatelů o mezinárodní ochranu se zvyšuje. I v této kategorii vedou Ukrajinci, kterých bylo 415.

Nelegálních migrantů bylo za loňský rok na našem území zadrženo celkem 4992, což je, podle mne, šokující číslo. Tito nelegální migranti jsou státními

---

⁹² The “Essential Right” to Family Unity of Refugees and Others in Need of International Protection in the Context of Family Reunification [online]. [cit. 2019-03-8]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/5a8c413a7.pdf>

příslušníky celkem 77 států, ale opět, a tentokrát velmi výrazně, vedou státní příslušníci Ukrajiny, kterých bylo za poslední čtvrtletí 448. Za nimi pak byli příslušníci Moldavska (191), Vietnamu (78) a Ruska (60). Při tranzitní nelegální migraci bylo zadrženo celkem 191 osob, které byly nejčastěji státními příslušníky Iráku, Sýrie a Afghánistánu.

Ačkoli se mi počet nelegálních migrantů zdál šokující, podle vývoje událostí od roku 2008 byla loňská situace poměrně klidná, neboť v roce 2015, v období velké migrační krize, byl počet nelegálních migrantů téměř dvojnásobný.

Česká republika se do pomoci zemím, které to potřebují, dlouhodobě aktivně zapojuje. V loňském roce byl zájem Ministerstva vnitra poskytnout 50 milionů korun na program "Pomoc na místě" na pomoc Iráku a africkým zemím. Celkový rozpočet tohoto programu byl 150 milionů korun. Tuto formu pomoci velice kvitují. Jsem zastáncem toho názoru, že problém těchto zemí by se měl řešit od samotného jádra a díky těmto finančním pomocem se šance na úspěch může zvýšit.⁹³

6.2 Názory na usazování cizinců v ČR

Díky tiskové zprávě Centra pro výzkum veřejného mínění můžeme zjistit, jaké mají Češi názory na usazování cizinců na území České republiky. Otázky týkající se postojů veřejnosti k cizincům byly pokládány respondentům v březnu roku 2018, tedy poměrně nedávno.

První část průzkumu tvořila otázka na respondenty týkající se jejich názoru na to, zda nově příchozí občané jiných národností pro nás představují problém. Celých 58 % to považuje za problém, 34 % nemají pocit, že by cizinci, kteří k nám v posledních letech přišli, představovali jakákoli rizika. Zajímavé je, že průzkum se zaměřil i na charakteristiku těch, kteří na otázky odpovídají. Ti, kteří zastávají názor, že cizinci pro nás nepředstavují problém, byli nejčastěji lidé s vysokoškolským vzděláním. K opačnému názoru se spíše přikláněli občané, jejichž životní úroveň nebyla příliš dobrá. Rozdíl byl spatřen i podle místa bydliště.

---

⁹³ Čtvrtletní zprávy o situaci v oblasti migrace [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>

Respondenti z Čech se více klonili k názoru, že cizinci pro nás nejsou problém, ale respondenti z Moravy zastávali spíše opačný názor.

Následující část výzkumu byla zaměřena na cizince, kteří jsou držiteli povolení k dlouhodobému pobytu a respondenti zde mohli vyjádřit svou míru souhlasu nebo nesouhlasu s určitými souvisejícími otázkami. V této části tedy nebyli omezeni ve svých odpovědích pouze na možnosti „ano“, či „ne“. Nejvyšší míru souhlasu vyjádřili občané s myšlenkou, že dlouhodobě pobývajícím cizincům jsou hlavní příčinou nárůstu kriminality na našem území. Pouhých 10 % dotázaných s touto myšlenkou nesouhlasilo a 22 % zůstalo někde mezi těmito dvěma názory. Další velkou převahu souhlasu (62 %) pak měl názor, že tito cizinci jsou pro Českou republiku zdravotním rizikem. Cizince považuje za ohrožení způsobu života necelá polovina respondentů. To, že jsou dlouhodobě pobývajícím cizincům příčinou růstu nezaměstnanosti, si myslí 41 % Čechů.

Srovnám-li šetření, které proběhlo o rok dříve, tedy v roce 2017, přesvědčení respondentů o tom, že cizinci zvyšují nezaměstnanost na území našeho státu, se snížilo o 5 % a zároveň se o 4 % zvýšil počet těch, kteří s tím nesouhlasí. Od roku 2009 se jedná o rekordní naměřené hodnoty týkající se této otázky. Znamená to, že občané ČR postupně ztrácí přesvědčení o tom, že nám cizinci berou práci. Nicméně to ještě neznamená, že pohled Čechů na migraci začíná být příznivější. Pravděpodobně má na tento fakt největší vliv skutečnost, že se míra nezaměstnanosti v ČR stále snižuje.⁹⁴

6.3 Vývojové tendence migrace

V úvodu této práce jsem si vytyčila několik cílů, které bych ráda splnila. Jedním z nich je zamyšlení se nad případnými vývojovými tendencemi migrace. Myslím, že to je jeden z nejtěžších úkolů, neboť takovou úvahu považuji za čistě subjektivní a jsem srozuměna s tím, že ne každý bude můj pohled na věc sdílet. Abych se do této problematiky mohla lépe ponořit, zúčastnila jsem se přednášky o migraci, kde jsem měla tu možnost dozvědět se o aktuálních problémech, které jsou s migrací spojeny a jsou velice často v poslední době přehlíženy.

---

⁹⁴ *Názory veřejnosti na usazování cizinců v ČR – BŘEZEN 2018*[online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/4591-nazory-verejnosti-na-usazovani-cizincu-v-cr-brezen-2018>

Jedním takovým problémem je zneužívání pracujících migrantů. Cizinci často pracují za nepřijatelných podmínek, nemají ani pracovní smlouvu a jejich plat je neodpovídající práci, kterou vykonávají. Na tento problém můžeme nahlížet jako na zásah nejen do pracovních práv, ale mnohdy i do lidských práv jako takových, neboť se může jednat například o diskriminaci nebo nucené práce.

Problémy ovšem vznikají i na straně států, do kterých migranti přicházejí. Například na území České republiky pracují cizinci, nejčastěji státní příslušníci Ukrajiny, tzv. “načerno“. Typicky jsou držiteli polských víz a na našem území vykonávají práci, ačkoli jejich zaměstnání není ohlášeno veřejným úřadům, což znamená, že za ně nejsou odváděny daně ani platby na sociální pojištění.

Pokud bych se měla vyjádřit k budoucnosti migrace, jsem přesvědčena, že již není možné ji zastavit a v budoucnosti jen poroste. Hlavním důvodem je obrovský růst populace. Typickým příkladem je stát Nigérie, kde za posledních 50 let se zvýšil počet obyvatel čtyřnásobně. Tímto explozním růstem populace se samozřejmě zhoršují i jejich životní podmínky a tak “utíkají“ za těmi příznivějšími.

Právní úprava migrace má s ohledem na směrnice, které byly v posledních letech do cizineckého zákona implementovány, tendence tento systém pro Evropskou Unii sjednotit, což se, podle mého názoru, prozatím daří. Avšak další tendence, které novely mají, je zjednodušování celého systému přijímání cizinců. Příkladem je poslední implementace směrnice v roce 2018, která měla za cíl zjednodušit život těm cizincům, kteří do EU přicházejí za účelem studia nebo vědeckého výzkumu.

Odhadnout, jakým směrem se bude právní úprava vyvíjet, je velice těžké. Odborníci na cizinecké právo tvrdí, že tento zákon je příliš obsáhlý, nepřehledný a v praxi nefunguje tak, jak by měl. Jsou známy případy, kdy cizinci pobývají v členských státech v době, kdy vypršela doba platnosti jejich povolení k dlouhodobému pobytu, přičemž cizinci podali žádost o trvalý pobyt, která byla zamítnuta. V takových případech se velmi často cizinci odvolávají proti rozhodnutí Ministerstva vnitra nebo podávají žaloby proti rozhodnutí. Dokud rozhodnutí o prodloužení dlouhodobého pobytu nenabyde právní moci, mají cizinci právo dále pobývat na území, neboť je jim Ministerstvem vnitra uděleno vízum strpení na základě §33 odst. 1, písm. c) cizineckého zákona, které je opravňuje k pobytu na území daného státu do doby, dokud nebude o žádosti týkající se povolení k trvalému pobytu pravomocně rozhodnuto. Proto si myslím,

že by tyto mezery v zákoně měly být odstraněny, aby nedocházelo k jeho zneužívání.

7 Závěr

Ochrana lidských práv cizinců je jakousi podkapitolou tématu migrace a s migrací se setkáváme v posledních letech stále častěji a jsem přesvědčena, že ani v budoucnu tomu nebude jinak.

V první části této diplomové práce jsem se zaměřila na vymezení a stručnou charakteristiku základních pojmů jako je například cizinec nebo cizinecké právo. Jedním z hlavních cílů této diplomové práce bylo zabývat se pobytem cizinců na území EU. Právu na pobyt však předchází právo vstupu, a tak jsem se nejprve zaměřila na to, co je vlastně právo na vstup, co musí cizinec splňovat a co všechno potřebuje k tomu, aby mohl vstoupit na území některého z členských států EU. Na tuto kapitolu jsem navázala již samotným právem na pobyt.

V kapitole týkající se práva pobytu cizinců na území členských států jsem zjistila, jak se liší práva a povinnosti spojená s jednotlivými druhy pobytu, jak postupovat v případě žádosti o jeho povolení a jak vlastně stát o těchto žádostech rozhoduje. Další zjištění se týká právního postavení cizinců v rámci pobytů, tedy do jaké míry se jejich práva a povinnosti přibližují občanům daného členského státu. V roce 2018 byla do cizineckého zákona implementována Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801, která cizincům přinesla značná usnadnění týkajících se studia, jež jsem se spolu s dalšími příklady pokusila představit.

Hlavním tématem, jak již napovídá název této diplomové práce, je ochrana lidských práv cizinců, což je předmětem následující kapitoly. Zde jsem se pokusila poskytnout informace o mezinárodní ochraně a jejích formách, o azylovém řízení, jeho průběhu, atd. Dále jsem se snažila rozlišit, jaké jsou rozdíly v právních úpravách azylového práva v právu mezinárodním, komunitárním a vnitrostátním a v neposlední řadě jsem se pokusila o stručný rozbor institucí, které se ochranou cizinců zabývají. Nedílnou součástí této kapitoly je právo cizinců na sloučení rodiny, na které jsem se, kromě klasického vymezení, snažila pohlížet i z té praktické stránky a zaměřila jsem se na problémy, které v praxi vznikají a na nedostatečnou právní pomoc, která je cizincům poskytována. Ochranu cizinců jsem prozkoumala i ve vztahu k vybrané judikatuře Soudního dvora EU a Evropského soudu pro lidská práva.

Posledním cílem, který jsem si v úvodu vytyčila, bylo popsat současnou migrační situaci a vyhodnotit případné vývojové tendence právní úpravy a

migrace jako takové. Myslím, že díky čtvrtletní zprávě o migraci, kterou zveřejnilo Ministerstvo vnitra, se mi podařilo poskytnout stručný přehled o této situaci a k mému překvapení jsem došla ke zjištění, že migrační situace v ČR je stabilní. Další zjištění, které nám hodnoty v této zprávě poskytly je, že nejčastěji na naše území migrují státní příslušníci Ukrajiny. S ohledem na všechna zjištění a informace, které jsem díky této práci získala, jsem se pokusila vyjádřit svůj názor na budoucnost migrace a na případný vývoj právní úpravy cizineckého zákona. Když jsem se nad tímto názorem zamýšlela, snažila jsem se zohlednit především novely cizineckého zákona v posledních letech a problematiku, která je s migrací spojena.

Resumé

The main purpose of the thesis is to provide an overview the topic of the protection of foreigners' rights in the European Union and to describe this issue in detail way. In the first part of my thesis I deal with the basic description of foreigners and other terms related to this topic.

The second part is focused on the right of entry of foreigners, whose family member is a citizen of the EU, in the territory of the Member States of the European Union and the possible refusal of entry.

The previous segment is followed by the right of residence. In this chapter, I tried to mention the types of stays that foreigners are entitled to and describe in detail all the rights and obligations associated with them, or what conditions foreigners must fulfill in order to obtain permission for a particular type of stay.

The fourth segment is focused on the protection of the human rights of foreigners and everything associated with it. However, the main topics in this chapter are international protection, asylum, the right to family reunification and the European Union's instruments and institutions of protection of these rights.

The last part of this thesis deals with the current migration situation in the Czech Republic. I tried to work with the figures and values that concern this situation. Next, I focused on the opinion of Czech citizens on migration and foreigners who settle in our country. In the last part I focused also on real problems connected with migration and expressed my opinion on possible development of migration in the future.

Seznam použité literatury

Literatura

FLÍDROVÁ, Eliška. Vyhoštění cizinců v mezinárodním právu. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2018. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87975-81-7.

MACALISTER-SMITH, Peter, ALFREDSSON, G. (eds.), The Land Beyond. Collected Essays on Refugee Law and Policy by Atle Grahl-Madsen. Hague: Kluwer Law International, 2001.

ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 9788072018871.

VLÁČIL, Jiří. Právo na vstup a pobyt na území členských států Evropské unie. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 9788087975527.

ČEPELKA, Čestmír, Dalibor JÍLEK a Pavel ŠTURMA. *Azyl a uprchlictví v mezinárodním právu*. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-210-1493-8.

POŘÍZEK, Pavel. Vstup cizince na území státu: pohled mezinárodního, unijního a českého práva. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 9788072019076

ČAPEK, Jan. Evropská Úmluva o ochraně lidských práv: [komentář s judikaturou]. Praha: Linde, 2010. ISBN 9788072017894.

ŠTURMA, Pavel. Příspěvek Evropské úmluvy o lidských právech k rozvoji mezinárodního práva. *Jurisprudence*. 2012, roč. 21.

PROUZOVÁ, Anna. Evropský soud pro lidská práva: organizace, pravomoci a řízení. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072015001.

Právní předpisy

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákona č. 325/1999 Sb., o azylu

Zákon č.326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Listina základních práv Evropské unie

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb. o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016 kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex)

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2011/98/EU ze dne 13. prosince 2011 o jednotném postupu vyřizování žádostí o jednotné povolení k pobytu a práci na území členského státu pro státní příslušníky třetích zemí a o

společném souboru práv pracovníků ze třetích zemí oprávněně pobývajících v některém členském státě

SMĚRNICE RADY 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany

Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny

ZELENÁ KNIHA o právu na sloučení rodiny státních příslušníků třetích zemí, kteří pobývají v Evropské unii (Směrnice 2003/86/ES)

Judikatura

C 403/16 rozsudek Soudního dvora ze dne 13. prosince 2017 ve věci Soufiane el Hassani proti Minister Spraw Zagranicznych

Dostupné z:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=201391&pageIndex=0&doclang=cs&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4877317>

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Ünér proti Nizozemí, 18.10.2005, stížnost č. 46410/99

Dostupné z:

http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/B8CB63845D32AB69C1258368004895F0?openDocument&Highlight=0,UNER

Elektronické zdroje

Cizinci ze zemí mimo EU.: [online]. [cit. 2019-01-21]. Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/poradna/informace-pro-cizince/cizinci-ze-zemi-mimo-eu>

Rodinný příslušník občana EU [online]. [cit. 2019-01-21]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/kratkodobe_vizum/rodinny_prislusnik_obcana_eu/index.html

Schengenský prostor [online]. [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: http://publications.europa.eu/resource/ellar/09fcf41f-ffc4-472a-a573-b46f0b34119e.0020.01/DOC_1

Krátkodobé pobyty a příslušná legislativa [online]. [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/kratkodoby-pobyt-vizova-povinnost-bezvizovy-styk.aspx>

Zaměstnanecká karta [online]. [cit. 2019-02-5]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zamestnanecka-karta-umozni-cizincum-ziskat-v-jedinem-rizeni-jak-pobytove-opravneni-tak-povoleni-k-praci-93586.html>

Sezónní pracovníci ze států mimo EU [online]. [cit. 2019-02-8]. Dostupné z: <https://what-europe-does-for-me.eu/cs/portal/2/B30>

Common European Asylum System [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum_en

Pojmy a otázky: Kdo je uprchlík a kdo migrant? [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/aktualne/nazory-a-komentare/pojmy-a-otazky-kdo-je-uprchlik-a-kdo-migrant/>

Vláda schválila novelu zákona o pobytu cizinců. Zjednoduší studentskou a vědeckou migraci [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vlada-schvalila-novelu-zakona-o-pobytu-cizincu-zjednodusi-studentskou-a-vedeckou-migraci.aspx>

Azylové právo a právo týkající se migrace [online]. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/azylove-pravo-a-pravo-tykajici-se-migrace?browser=mobi>

Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků[online]. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/zenevska-umluva-o-pravnim-postaveni-uprchliku/>

Čtvrtletní zprávy o situaci v oblasti migrace [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>

Názory veřejnosti na usazování cizinců v ČR – BŘEZEN 2018[online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/4591-nazory-verejnosti-na-usazovani-cizincu-v-cr-brezen-2018>